

Політичне задзеркалля Лани Зеркаль

Захід робить ставки на майбутнього президента України
» стор. 4

«Росія не міняється: яка була 350 літ з чимось, така є нині»

Випалювати з себе тавро раба і позбуватися комплексів малоросійства закликав Дмитро Донцов
» стор. 10—11

Один сірий, другий білий

Ветеран російсько-української війни створив одну з найбільших гусячих ферм в Україні
» стор. 7

Україна молода

Середа, 3 липня 2024 року

№27 (5991)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 40,641 грн
1 € = 43,685 грн

Життя не закінчується, коли він пішов на війну

Як залишатися опорою та підтримкою свого особистого захисника й оборонця України

» стор. 9

Треба готувати себе до змін, інколи кардинальних.
Фото сайту volyn.com.ua.

Катаріна Матернова
голова представництва ЄС в Україні

«Якщо ви запитаете, чи це є твердим зобов'язанням і чи перебуваємо ми з Україною на шляху до ЄС, то я відповіла б рішуче «так».

■ ІНТЕГРАЦІЯ

Європейський марафон України

Старт відбувся, дійти б до фінішу

Фото з сайту volynnews.com.

Наталія НАПАДОВСЬКА

Офіційні переговори про членство нашої країни в ЄС стартували 25 червня: в Люксембурзі відбулася перша міжурядова конференція про вступ України до Євросоюзу. Якщо відверто, то статус кандидата ЄС Україна отримала не через наші внутрішні трансформації, а, так би мовити, авансом, зважаючи на геополітичну та безпекову кон'юнктуру. На п'ятий день великої війни, 28 лютого 2022-го, Україна подала заявку на вступ до ЄС, а вже 23 червня того ж року, виконавши в «турборежимі» всі формальні слухання, Європарламент прийняв резолюцію щодо надання Україні статусу кандидата ЄС. «Якщо ви запитаете, чи це є твердим зобов'язанням і чи перебуваємо ми з Україною на шляху до ЄС, то я відповіла б рішуче «так». І насправді цього не можна було сказати до повномасштабного вторгнення», — відверто коментує голова представництва ЄС в Україні Катаріна Матернова.

Але знадобилося понад два роки, щоб офіційні перемовини розпочалися. Для цього потрібен був консенсус усіх 27 держав Європейського Союзу. І питання з боку Польщі щодо торгівлі — це квіточки у порівнянні з системною протидією Угорщини. В підручники дипломатії увійде чи то приклад, чи то казус, коли в процесі голосування за нового кандидата ЄС канцлер Німеччини Олаф Шольц запропонував прем'єр-міністру Угорщини Віктору Орбану кудись «піти випити кави», щоб решта 26 лідерів країн євроспільноти могли одностайно проголосувати за надання Україні цього статусу. Будапешт стверджує, що в Україні порушують права угорців, а Орбан погрожує, що в Угорщині буде ще «75 можливостей» заблокувати вступ України до Євросоюзу. Очевидно, що попереду довгий шлях. Перший етап розпочато, він найпростіший і стосується узгодження рамок переговорного процесу

та синхронізації процесів.

Наступним кроком буде так званий двосторонній скринінг — Брюссель детально вивчатиме та порівнюватиме українське законодавство із законами, нормами та правилами ЄС, щоб визначити, де є прогалини і які білі плями необхідно заповнити. Маємо провести переговори з Брюсселем щодо 35 розділів, від сільського господарства та освіти до грошово-кредитної політики та прав людини, щоб узгодити українське законодавство із загальноєвропейськими нормами. Цей процес стартував уже з липня. Міністерка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольга Стефанішина озвучила чималеньку цифру: «Україна має впровадити у свою правову систему понад 20 тисяч різних стандартів ЄС». За умовами перемовин, кожен крок України до вступу в ЄС залежатиме від виконаного попереднього «домашнього завдання», тож коли ми туди дійдемо?

Деякі українські політики, які в 2022 році на хвилі ейфорії обіцяли «ЄС за три роки», з полегшенням зітхнули. «Досі я бачила в Україні велику рішучість і велику завзятість рухатися швидко. Тому насправді думаю, що у випадку з Україною це може зайняти менше часу, ніж раніше з деякими іншими країнами. Я вважаю, що 2030 рік — це дуже реалістична дата», — повідомила голова представництва ЄС в Україні Катаріна Матернова.

Головний біль знято, можна посылатися на пані Матернову, шість років — і бінго! Але є багато «але». Пані Матернова не приховує, що процес вступу України до ЄС залежить не тільки від України. «Потрібно змиритися з тим, що розширення ЄС здійснюється за умови одностайності, будь-яка окрема держава-член має можливість відкладати, блокувати тощо окремі кроки», — попереджає пані Матернова.

Відомий український політтехнолог Олег Саакян

вважає більш реалістичним вступ нашої країни в ЄС через десять років. В Україні переважно всі проблеми і всі виклики передбачувані. А от «у якому стані ми будемо мати ЄС через 3-6 років — невідомо», — слушно міркує пан Саакян.

У Євросоюзі також триває робота над системними помилками: критиці піддають неспроможність спільноти ухвалювати адекватні рішення, неконструктивне використання права вето, провал політики мультикультурності.

«ЄС пробуксовує і в своєму нинішньому вигляді не готовий прийняти Україну і не здатен це зробити», — дає різкі оцінки Олег Саакян. Згадаємо чотири балканські країни, які довго гальмували в процесі вступу в ЄС, при цьому їх неможливо порівняти з Україною ні за демографічними показниками, ні за економікою.

Зрештою, можна виконати величезний список завдань щодо узгодження законодавства, та чи візьмуть Україну в ЄС разом, наприклад, з одеською митницею? Ви так можете уявити? З купою корупціонерів, які якимось дивним чином отримують інформацію, що наступного дня в них буде НАБУ або САП? І які встигають за добу втекти за кордон? Для вступу в Євросоюз є фактори, які не мають формалізації, але оцінюватимуться за європейськими стандартами: верховенство закону, демократичне управління, боротьба з корупцією тощо. Значна частина антикорупційних реформ у нас має імітаційний характер.

На щастя, в Україні все ж таки є громадянське суспільство, яке створює запит на справедливість, суспільний тиск працює і влада вже не може ігнорувати таких персонажів, як, наприклад, парламентарій Микола Тищенко. Хочете швидше в Європу — рецепт простий. Порушуйте гострі питання справедливості та верховенства права, виявляйте громадянську свідомість і активність — тисніть на владу! ■

■ НА ФРОНТІ

Крилаті пристрасті

Українська авіація понесла значно менші втрати, ніж повідомляють росіяни, і невдовзі може отримати літаки з Нідерландів

Ось такі красиві «пташки» незабаром прилетять в Україну.
Фото з сайту wikipedia.org.

Лариса САЛІМОНОВИЧ

У понеділок окупанти накрили «Іскандерами» військовий аеродром біля Миргорода, а потім влаштували традиційне «победобесіє» навколо кількості знищених літаків. Їхній запал дещо пригасив колишній речник Повітряних сил ЗСУ Юрій Ігнат. За його словами, наші летовища рашисти обстрілюють фактично щодня, направляючи на них безпілотники і ракети. У цих непростих умовах українські військові зберігають літаки і виконують бойові завдання.

«І я не буду деталізувати, якими неймовірними зусиллями це робиться, — повідомив він. — Це війна, і, на жаль, без втрат техніки. За поребриком шалено тішаються, приписують у свої здобутки купу бортів Су-27. Нехай! Так завжди. Не все так страшно, як ви, українці, пишете на емоціях. Удар був. Є певні втрати, але зовсім не такі, як приписує собі ворог. Зрештою вони завжди так роблять з початку вторгнення».

На тлі цієї сумної події з'явилася й оптимістична новина. Нідерланди схвалили експортну ліцензію, необхідну для відправки в Україну 24 винищувачів F-16 та 7 двигунів до них. Очікується, що літаки передадуть українським військовим уже цього літа, але про точні терміни з міркувань безпеки не йдеться. Новину поширило нідерландське видання De Telegraaf із посиланням на заяву, яку зробила в Палаті представників у парламенті країни міністр оборони Кайса Оллонгрен.

Як відомо, Бельгія, Данія, Нідерланди та Норвегія зобов'язалися надати Україні близько 80 винищувачів F-16 американського виробництва.

Тим часом ситуація на фронті й далі залишається над-

звичайно складною, оскільки кацапи не шкодують техніку і людей у намаганні захопити нові території. Ворожі ЗМІ постійно повідомляють про чергові перемоги в боях. Але трапляються і ситуації, коли навіть високопоставлені кремлівці починають підозрювати щось неладне. Днями горезвісний «сенатор» Дмитро Rogozin з тривогою повідомив про намір ЗСУ розмінувати фронт на Василівському напрямку Запорізької області при допомозі ударних БпЛА. Він натякнув, що така тактика може свідчити про підготовку наступу. «Мені дуже це не подобається», — резюмував він.

Застрагли рашисти і в районі Вовчанська. Лише за минулий тиждень захисники 3-ї окремої штурмової бригади знищили на Харківському напрямку 500 окупантів, танк, 152-міліметрову гармату, три безпілотні розвідники ZALA, радіолокаційну станцію, антени і РЕБ. Загальні втрати рашистів теж вражають. За даними Генштабу, з початку повномасштабного вторгнення в Україні полягло понад 545 тисяч 90 москалів, а також було знищено 8 тисяч 107 танків, більш ніж 15 тис. 566 броньованих машин, 14 тис. 655 артилерійських систем тощо.

Найгарячішою точкою фронту залишається й надалі Донецький напрямок. Наступним містом, яке росіяни намагаються повністю знищити, став Торецьк. За словами офіцера ЗСУ з позивним «Алекс», рашисти засипають місто КА-Баами в надії, що влучать у наших захисників. «Недостатність розвіданих компенсують великою кількістю авіабомб, — повідомив він у телеграм. — Мирним жителям краще покинути місто. Москалям усе одно, що бомбити. Ваш знищений дім може стати «штабом нацистів» на відео у пропагандонів». ■

КРИМІНАЛ

Втратили совість — втратять і свободу

Силовики затримали рекетирів, які вибивали гроші із сім'ї загиблого воїна ЗСУ

Людмила СТРИГУН
Черкаська область

На Черкащині СБУ та поліція взяли злочинну групу, яка тероризувала і намагалась тримати в страху жителів Черкас. Серед потерпілих — родичі загиблих українських воїнів.

Як повідомили «УМ» в управлінні СБУ в Черкаській області, задокументовано факт вимагання 5 млн гривень з родини полеглого на фронті військовослужбовця ЗСУ. Дізнавшись про те, що дружина військового та його 20-річний син отримали від держави грошову допомогу, учасники банди одразу вийшли на них, аби забрати свій «відсоток».

«Щоб залякати потерпілих, зловмисники переслідували сина

загиблого воїна та погрожували зробити його інвалідом, а на матір чинили психологічний тиск через телефонні дзвінки», — розповідають у спецслужбі.

Окрім грошей, рекети вимагали від потерпілих безпідставно визнати одного з них позашлюбним сином загиблого оборонця. Так вони хотіли створити власну схему ухилення від мобілізації, щоб у подальшому, прихиливши «вибиті» гроші, виїхати за кордон.

СБУ затримала двох учасників злочинної групи на гарячому, коли їм передавали частину «данини». За даними слідства, затриманими є місцеві кримінальники, які спеціалізувались на вимаганні неіснуючих боргів з мешканців обласного цент-

ру. Затриманим уже повідомлено про підозру за ч. 4 ст. 189 Кримінального кодексу України (вимагання, що завдало майнової шкоди в особливо великих розмірах, вчинене в умовах воєнного стану).

«Зловмисники перебувають під вартою. Їм загрожує до 12 років тюрми з конфіскацією майна. Триває розслідування для встановлення фактів можливої причетності банди до вчинення інших особливо тяжких злочинів», — зазначають у СБУ.

Комплексні заходи проводили співробітники СБУ в Черкаській області спільно з Національною поліцією за процесуального керівництва Черкаської обласної прокуратури. ■

СБУ затримала двох учасників злочинної групи на гарячому, коли їм передавали частину «данини». Фото управління СБУ в Черкаській області.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Як художник вигідно продав путіна

Українець змусив російського дипломата віддати гроші для потреб ЗСУ

20 червня в місті Ірпінь на Київщині раптово обірвалося життя волонтера і художника Анатолія Михайловича Черепанського. Він за національністю єврей і у фейсбуці взяв собі нік Патоль Мойшевич. Але Патоль — хрещений, і відспівали його в Свято-Миколаївській церкві.

Анатолій Черепанський займався активно громадською діяльністю у Фонді громади Приірпіння. Коли військові сказали, що їм потрібні ноші для евакуації поранених, то в Фонді роздобули швейні машинки й почали шити такі ноші. Зокрема, шив їх і Патоль Мойшевич. А парамедики консультували, як шити правильно. Як засвідчила голова фонду Тетяна Лавговська, на фронт було передано понад тисячу нош. Наші військові повідомили, що завдяки цим ношам врятовано життя багатьох побратимів. Фонд громади Приірпіння та-

кож виготовляє протипролежневі матраци і ортопедичні подушки, які підкладають під поранених кінцівки бійців. Фонд збирає та передає українським козакам й інші гуманітарні речі. Анатолій Михайлович возив допомогу на фронт, потрапляв під обстріли, якимось нахав на міну, але смерть чатувала на нього вдома. Він пішки піднявся на 13-й поверх — і серце не витримало.

За освітою, Анатолій Черепанський — ландшафтний дизайнер. Від батька-художника він успадкував мистецький хист. У його творчому доробку — оригінальні картини і копії робіт відомих художників, які він творчо змінював під потреби сьогодення. Нап-

Анатолій Черепанський і його відома робота.

риклад, картина «За мир» Ф. Решетникова. Там зображено, як хлопчики в капіталістичній країні пишуть слово

«Мир» на стіні, а на задньому плані поліція розганяє мирну демонстрацію. У Патоль підлітки написали на стіні зна-

мениту стислу характеристику путіна, а на задньому плані — московські загарбники. Черепанський створив цю картину після того, як російські окупанти вбили дітей в Ірпіні. Укрпошта випустила марку з репродукцією цього твору Патоль Мойшевича. Відразу примчав аташе російського посольства і за пів мільйона гривень викупив увесь наклад. Гроші від «оборудки» було витрачено на закупівлю техніки для Збройних сил України. А Укрпошта випустила новий наклад марки.

На жаль, Патоль Мойшевич трохи не дожив до свого 54-річчя. Він залишив по собі добру пам'ять. Царство йому небесне. ■

ПОРЯТУНОК

Живіть до 100, пані Соломіє!

Черкаські кардіологи успішно прооперували 95-річну пацієнтку

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкаському обласному кардіологічному центрі врятували 95-річну пацієнтку — пані Соломію. Як повідомили «Україна молодій» у цьому лікувальному закладі, інтервенційні кардіологи провели стентування пацієнтці, яку доставили «швидкою».

«Пані Соломії 95 років.

Вона родом зі Звенигородки. Жінка каже: за весь вік серце не боліло ніколи. Але вночі їй стало зле. Вже о 3:30 ночі «швидкою» її доставили до нас, — розповідають у Черкаському кардіоцентрі.

За словами медиків, в екстреному режимі пацієнтці провели коронарографію. Медики діагностували багатосудинне ураження коро-

нарних артерій. Тієї ж ночі їй імплантували коронарний стент. На сьогодні це є найсучаснішим методом лікування інфаркту.

«Днями пані Соломію вже виписали з лікарні. Домовилися, що обов'язково завітаємо до неї в гості, аби привітати її зі сторіччям», — наголошують черкаські кардіологи. ■

95-річна пані Соломія: «За весь вік серце не боліло ніколи». Фото надане Черкаським обласним кардіоцентром.

■ ПЕРСОНАЛІ

Політичне задзеркалля Лани Зеркаль

Захід робить ставки на майбутнього президента України

Тетяна ПАРХОМЧУК

В Україні наразі вибори неможливі. Так вирішила, посилаючись на закони, правляча Зе-команда.

Варто зазначити, що Конституція України накладає під час дії воєнного стану заборону на вибори лише до Верховної Ради (стосовно президентських заборони в Конституції немає, але є у Виборчому кодексі України). От і не завадило б роз'яснення — рішення Конституційного Суду. Але можновладцям не до таких дрібниць.

Президентське крісло «позеленіло»

Ще на початку каденції чинний президент Володимир Зеленський обіцяв, що якщо він не зможе закінчити війну, то звільнить своє місце для того, хто покладе край цій трагедії. Війну він закінчити не може — це очевидно, але й у президентське крісло, схоже, вчепився зубами і в найближчому майбутньому поступатись нікому не збирається. До закінчення війни. І чим довше триває війна, тим більше бронзові Зе-президентський образ.

У нього була нагода 20 травня, коли минуло п'ять років з дня інавгурації, залишити посаду й відносно пристойно увійти в історію. Однак це не входить у його плани.

Водночас під час свого останнього візиту в Київ Держсекретар США Ентоні Блінкен натякав, що США зможуть організувати вибори в Україні й під час війни.

А тим часом військові з поля бою прямим текстом продовжують звинувачувати чинну владу в нестачі зброї, невдачах, неуспіхах, невисокому авторитеті на міжнародній арені. А те, що президенту досі у світі аплодують, то це ті ж овації, що ще в лютому 2022 року почали лунати українському народу, його захисникам, а не персонально Зеленському. Бо ж насправді, персональні успіхи в президента — невеликі.

Схеми Заходу

З весни закордонні аналітики почали припускати, що колишня заступниця міністра закордонних справ (2014—2019) Лана Зеркаль може об'єднатися із командою Валерія Залужного, долучившись до утворення фахових спеціалістів. Кажуть, що й сама пані Лана має потужну команду.

Наступні вибори президента України, хоч би коли вони проходили, легкими для чинного президента не будуть.

Адже західні партнери можуть попросити балотуватись генерала Залужного, мовляв, у воєнний — поствоєнний час країною повинен керувати військовий. Та й інші певні кандидати можуть бути не по зубах Володимиру Зеленському.

Чи братиме Валерій Залужний участь у президентських перегонах — питання, а от те, що в нього може бути якісна фракція в Раді, котра представляє ланку військових, — це може бути.

Нагадаємо, під час відставки головнокомандувача Залужного телеграм-канал «Офісне мишеня» повідомляв, що силовики відмовились виконувати наказ Єрмака щодо обшуків, допитів та провокацій генерала.

Тоді ж «зелені» придумали аудит Генштабу, про який ми з моменту оголошення більше не чули. Бо, як зазначало «Офісне мишеня», Залужному було що сказати: й про заборону готуватись до великої війни; і про таємні плани, що їх Генштаб не повідомляв політикам, бо там кишіло «кротами»; й про наказ відійти на лівий берег Дніпра.

Подійкують, Залужний тоді поставив ультиматум: у Зеленського є 24 години, аби припинити це шоу.

Тож сповзаючий донизу рейтинг чинної влади — привід пошукати, а західним партнерам — підготувати нового лідера України.

Отже, сьогодні як імовірний кандидат у президенти все гучніше звучить ім'я Лани Зеркаль — дипломатки, юристки, експертки з питань енергетики.

Деякі політичні експерти припускають, що в Україні нарешті може справдитись пророцтво тридцятирічної давності про прихід на президентську посаду жінки.

Олена Володимирівна Зеркаль — український державний діяч. Заслужений юрист України (2009). Колишній заступник міністра закордонних справ України з питань європейської інтеграції (2014—2019). Експертка голови правління НАК «Нафтогаз України». З червня 2021 року — радник міністра енергетики України.

Зеркаль — подразник кремля

Чимало ознак вказують, що Лана Зеркаль була вписана в проєкт західних партнерів як імовірний кандидат у президенти України на заміну Зеленському ще до повномасштабного вторгнення. Цим було дуже стурбоване російське лобі Америки та Європи. Його представники виходили на українських журналістів та активістів, намагаючись отримати компромат на Зеркаль. Здебільшого ці запити стосувались копіювання у спідній білизні. Зокрема, як у неї виходить так легко переходити з однієї впливової посади на іншу, навіть тоді, коли в Україні змінився президент? Або — де й чим займається колишній чоловік Лани Зеркаль?

Лана Зеркаль — розумна, прагматична, хороший дипломат та аналітик, перспективна, амбітна і вочевидь може бути жорстким політиком. Талановита і яскрава обгортка. А що всередині вже є і хто та чим її заповнить у майбутньому? Та чи є для неї влада самоціллю? Поки незрозуміло.

Щодо особистої теми та міфів, пов'язаних з нею, сама Лана Зеркаль говорить відверто. Скажімо, в інтерв'ю Юлії Бориско вона сказала: «Мене завжди намагались до когось покласти в ліжко».

А щодо минулого подружнього життя, то як воно може заблокувати здібності та активну діяльність пані Зеркаль на міжнародній арені на користь України, якщо акцент на визначенні — «колишній чоловік»? І навіть якщо він колись вів бізнес з РФ, то, знову ж таки, як це стосується діяльності Лани Зеркаль? Тим більше, що розлучились вони давно.

Ну так довкола красивих і розумних жінок завжди багато пліток. Якщо вони ще й успішні, то опоненти обов'язково шукають «покривителя», а щодо тих, хто йде в політику, без чорного піару не обходиться.

Хай там як, але кремлівська операція з дискредитації Лани Зеркаль іще до великої війни провалилась.

Водночас є низка запитань до кар'єрного зростання усередині країни. Як-от: хто «дах» Лани Зеркаль? Певний період оприлюднювалась версія, що вона — проєкт олігарха Ігоря Коломойського. На це Зеркаль відповідала, що він навіть «95-му кварталу» не платив. А пані Лана не входить у число комерційних творинь Ко-

Президентські ворожіння. Захід ставить на Лану Зеркаль?

ломойського періоду його політичного романтизму.

Що в обгортці?

Останні два роки медійний інтерес до Лани Зеркаль в Україні тримається на високому рівні.

Розумна, прагматична, хороший дипломат та аналітик, перспективна, амбітна і вочевидь може бути жорстким політиком.

Талановита і яскрава обгортка. А що всередині вже є і хто та чим її заповнить у майбутньому? Та чи є для неї влада самоціллю? Поки незрозуміло. Однак певні обриси вже видніють.

Скажімо, певна цинічність, що вочевидь імпонує західним партнерам. Якось у своєму черговому інтерв'ю на запитання журналіста одного з ютуб-каналів — чим партнери України обґрунтовують недотримання договорів щодо підтримки нас у війні, вона відповіла доволі зверхньо, мовляв, ніхто нічого нікому не винен. Усе інше — то «ваші завищені очікування». Що це означає: що пані Зеркаль припускає, що Україну можуть

Дипломатка неодноразово наголошувала: «Ця війна почалася ще з Тузли».

У березні 2017 року вона очолювала українську делегацію в Міжнародному суді ООН у Гаазі, де проходили громадські слухання за позовом України проти росії: відшкодування збитків, заподіяних терактами за підтримки РФ. Ішлося про збитий рейс МН17 «Малайзійських авіаліній», обстріли мирних мешканців у Волновасі, Маріуполі, Краматорську, теракт у Харкові тощо.

Після інавгурації президента Зеленського у травні 2019 року з'явилась інформація про її призначення на посаду заступниці голови офісу президента, проте наступного дня відповідний указ було скасовано. Очевидно, Володимир Зеленський знав, що західні партнери доволі серйозно розігрують президентську партію з фігурою Лани Зеркаль.

Сьогодні Лана Зеркаль чітко артикулює, що з суспільством «треба говорити відверто і не робити з нього дурників».

От і в питанні підвищення тарифів на електроенергію пані Зеркаль вважає, що влада прикрилась війною і прокрудуче за рахунок населення свої оборудки. Вона має великі сумніви в тому, що підняття тарифів спричинене потребою в коштах на відновлення енергосистеми після обстрілів. «Це неприкрита брехня», — каже Лана Зеркаль.

Як відомо, ДТЕК наразі втратила свої позиції на ринку енергетики. Фактично в нас зараз не заповнено 50% ринку.

«Якщо ти маєш гроші, владу, вплив, то твій брат, сват може будувати об'єкти критичної інфраструктури енергетики, вклавши в це гроші, котрі він не може вивести за кордон, і без конкуренції створювати нові енергетичні об'єкти. З одного боку, влада на словах створює всі умови, щоб зайшли інвестиції, а з іншого — насправді хоче отримати додаткові кошти від європейців і світових фінансових інституцій для того, щоб розподілити їх усередині між собою і побудувати нові енергетичні імперії», — стверджує Лана Зеркаль.

Водночас народ підвищеними тарифами відшкодуватиме збитки Рінату Ахметову за зруйновані ТЕС.

Яка нещадна наука: не можна безкінечно брати або обкрадати, нічого не віддаючи. Однак, як показує вітчизняна практика, є винятки — безкарно можна обирати державу та її народ.

А от у взаємодії з міжнародними партнерами рано чи пізно починає діяти інша правова система. Ймовірно, пані Зеркаль могла б їй відповідати на найвищому посту України.

Для українців біда в тому, що обирають одні, а розплачуються за рахунками інші. ■

ПИЛЬНУЙ!

Хайп на крові

Як життя простих українців цінувати більше, ніж лайки у соцмережах

Антон ОГЕЙ

Журналіст — одна з найважливіших професій у сучасному світі. Це може бути непомітно збоку, особливо якщо споглядати тільки новини про прокладання асфальту на сусідній вулиці чи про конфлікти сусідів через надмірний шум за стіною. Але всі найважливіші новини до народу доносять також журналісти. Це особливо було помітно на тлі COVID-19 та на початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, коли для багатьох людей інформація по телевізору ставала чи не рятівною. Так уже сталося, що завдання журналіста в наші дні — це не просто інформування суспільства, а передусім звертання уваги людей на певні події. Важко порахувати, скільки корупційних скандалів і кримінальних справ було зрушено з місця тільки через увагу людей, яка була прикута до ходу слідства завдяки постійним журналістським репортажам.

Не нашкодь

Однак, на жаль, не всі сучасні медійники (а це поняття ширше за «журналіст») розуміють, що «не нашкодь» — це заповідь не лише лікарям. Знаходяться і ті, для кого кількість переглядів і лайків на ютубі важливіше за будь-що, навіть важливіше за чуже життя. Згадаймо кілька випадків, які сталися після початку повномасштабного вторгнення росії. На жаль, траплялося, що «володарі пера» сміливо кляли на важіль життя десятків людей, тільки щоб оприлюднити «класні кадри».

«Ніколи не вірте журналістам, хлопці», — це слова одного знайомого автору добровольця, який долучився до лав ЗСУ. «Якщо до вас приїжджають журналюги, то показувати їм треба мінімум, а краще половину мінімуму. Особливо якщо це іноземець. Не вірте жодному їхньому слову. Всі ці «та покажіть нам щось цікаве, ми що треба виріжемо» — суцільна брехня. Не дай Боже ви їм покажете те, що показувати не треба: позицію, інженерні укріплення, особовий склад підрозділу — все це буде вже в ефірі в той же вечір. І плювали вони на ті свої клятви про «все виріжемо». Покажуть і не подавляться», — емоційно розповів доброволець. Подібні побоювання далеко не безпідставні й уже не один раз були перевірені кривавою практикою.

Кіно- і фотокадри не повинні стати «наводкою»

Одним із найяскравіших прикладів погоні за хайпом на крові — з Херсона. Деокупація міста відбулася 11 листопада 2022 року. Надскладна операція ЗСУ увінчалася стратегічним успіхом. Одне з найбільших міст України, що потрапили в окупацію російських військ, було звільнено. Ворога — розбито. Повністю ліквідовано його плацдарм на правобережжі Дніпра, а з ним розтанули й будь-які мрії ворога про можливий наступ на Одесу та Миколаїв.

У той же день, 11 листопада, Оперативне командування «Південь» повідомило, що доступ до щойно звільнених населених пунктів Херсонщини для журналістів поки обмежено. Обґрунтували це логічними та зрозумілими причинами: замінованість території, можливі ворожі ДРГ та «забуті» підрозділи противника, які просто «загубилися». До того ж усі розуміли, що кадри зі щойно звільненого міста одразу підуть в ефір. До них могли потрапити новооблаштовані позиції Сил оборони України — а це вже «наводка» для ворога.

Здавалося б, доволі логічна заборона, але українських «правдорубів» таким не візьмеш. Як вітчизняні, так і

іноземні журналісти, зрозуміло, рушили на Херсон. Знімали. 14 листопада, всього через 3 дні, кількох журналістів було позбавлено акредитації, а деяким іноземним журналістам узагалі заборонено працювати в Україні. У цей пул потрапили hromadske, CNN та SkyNews.

Здавалося б, яка буде на це реакція самих журналістів, які порушили прямий наказ командування у воєнний час, наразили на небезпеку себе і велику кількість військових та цивільних людей? Вони обурилися! І буквально почали вимагати повернути акредитацію.

Зі слів медійників виходило, що виним в усьому є саме ОК «Південь», бо заборонило їм роботу в щойно деокупованому місті. Про вищезгадані причини заборони, звичайно, не обмовилися.

Мінські домовленості

Коли на горизонті маячать десятки тисяч лайків, то не тільки звичайні журналісти готові осідлати криваву хвилю хайпу. До цього долучаються медійно відомі персоналі. Так, 27 листопада 2021 року відомий журналіст та блогер Юрій Бутусов виклав у себе на сторінці в фейсбуці відео, де він робить постріл зі 152-міліметрової гармати Д-20 зі словами: «По окупантах — вогонь!». Спочатку відео не мало жодної додаткової інформації, тож суспільство вирішило, що даний постріл був зроблений у зоні проведення АТО/ООС, а оскільки на той час іще діяли Мінські домовленості — це викликало скандал, включно із заведенням справи ДБР на Юрія Бутусова.

Він потім пояснив, що цей постріл було зроблено доволі давно і на навчаннях у тилу. Але постає питання: чому одразу не прояснив деталі зйомки? Звичайно, вже неможливо встановити, як планував даний пост Юрій, та й не знає цього ніхто, крім нього. Але якщо подивитись на деталі, які на поверхні, то можна дійти висновку, що, скоріш за все, Юрій Бутусов спеціально виклав відео без опису, сподіваючись, що суспільство подумає, нібито відео було знято в зоні ООС, а Юрій героїчно завдав вогневого ураження ворогу. Але коли ситуація набула розголосу і вийшла з-під контролю, то журналіст поспішив викласти уточнення.

Враховуючи, що Мінські домовленості були в дуже хиткому положенні, то такий постріл міг розв'язати руки проросійським бойовикам і російській пропаганді (що й фактично було зроблено), які відповідно могли активізувати обстріли українських військових, прикриваючись тим, що Україна, виходить,

«Для журналістів ця війна, як і всі інші війни, були просто бізнесом»

не дотримується домовленостей, до того ж допускає до зброї некомпантів.

Особисто Юрій Бутусов тоді заявив, що заведення кримінального провадження на нього — це помста особисто президента України Володимира Зеленського за конфлікт на пресконференції 26 листопада. Про цей випадок доволі швидко забули, хоча він також є доволі показовим.

Слово — не горобець

Ще одним яскравим прикладом «хайпу на крові» є конфлікт Ганни Мальяр, яка на той момент була заступником міністра оборони, та журналістів і медіа як таких. Зокрема, 21 серпня 2023 року у своєму телеграм-каналі Ганна Мальяр виклала пост, у якому звинувачувала журналістів у тому, що через їхні заголовки про перекидання 82-ї бригади ЗСУ на інші позиції російська

Інформаційна гігієна має стати правилом для медійників і споживачів.
Фото з сайту artefact.live.

Ганна Мальяр.
Фото з сайту «esreso.tv».

Скріншот включення CNN із Херсона після його звільнення.
Скріншот із сайту pravda.com.ua.

авіація почала завдавати по ній удари. У відповідь від журналістів посипалися звинувачення заступниці в передчасних заявах про звільнення населених пунктів, у яких у реальності на момент заяви ще продовжували тривати запеклі бої.

Варто згадати ще, за повідомлен-

власну інформацію, не поспішали публікувати кадри, щоб найпершими зібрати перегляди, репости й лайки, не звертаючи уваги на те, що на відзнятих ними моментах присутня секретна інформація.

Ігнорування простих правил інформаційної гігієни можуть вартувати комусь життя. Далеко не для всіх володарів пера така «дрібниця», на жаль, варта уваги та втрачених переглядів.

Наостанок хочеться згадати слова письменника Джорджа Орвелла, того самого, котрий написав легендарний роман «1984». Мало кому відомо, що письменник брав участь у громадянській війні в Іспанії й залишив про це записи. Ось рядки, написані мало століття тому: «Для журналістів ця війна, як і всі інші війни, були просто бізнесом. Завжди відбувається одне й те саме: солдати воюють, а журналісти верещать, і жоден справжній патріот не вважає необхідним наблизитись до окопів, хіба тільки під час коротеньких пропагандистських вилазок. Іноді я із задоволенням думаю про те, що літаки міняють умови війни. Можливо, коли настане інша велика війна, то ми побачимо те, чого дотепер не знала історія, — ура-патріота, який спіймав кулю».

Це про інші час і війну. Утім досвід інших варто пам'ятати. Щоб не сприяти недбалості, яка комусь може вартувати життя. ■

Тетяна ВЕРБИЦЬКА

■ ДОСВІД

Як забезпечити себе світлом

Представники українських громад вивчали роботу енергетичних кластерів у Польщі

Децентралізовані енергетичні кластери лише віднедавна почали з'являтися у фокусі уваги органів місцевого самоврядування в Україні. Причина відома — постійні відключення світла внаслідок руйнувань електростанцій призвели до зменшення ефективності роботи як громад, так і бізнесів, що в них локалізуються. У перспективі, кажуть енергетики, нам «світять» ще мінімум два роки життя за графіками, з дозованими теплом та світлом.

Робоча група «Енергетичні кластери України» Українсько-польського альянсу називає основні виклики, які заважають швидкому переходу громад на власне енергозабезпечення: дефіцит фінансування, недостатні управлінські рішення з боку держави, відсутність збалансованих стратегій і новітніх технологій тощо.

19 громад із Дніпропетровської, Запорізької, Харківської, Херсонської, Чернігівської, Чернівецької, Івано-Франківської областей мали змогу ознайомитися з досвідом гміни Охотниця Дольна Малопольського воєводства в секторі енергетичного самозабезпечення. Навчальний візит був організований та впроваджувався спільно з Фондом розвитку місцевої демократії імені Єжи Регульського (FRDL, Польща) у межах Програми USAID (незалежного агентства федерального уряду США) DOBRE.

Гміна Охотниця Дольна, яка належить до невеликих сільських громад Малопольського воєводства, стала своєрідним експериментальним полігоном для випробування різних енергетичних рішень. Кластер зеленої енергетики очолив орган місцевого самоврядування, а науковий супровід забезпечила гірничо-металургійна академія AGH — одна з найкращих у Польщі. Колектив фахівців, об'єднаних у Smart Energy Lab («Розумну енергетичну лабораторію»), співпрацює з IT-компанією, 13 місцевими підприємцями та 1 тис. 26 проз'юмерами (від амер. prosumers — виробляти та споживати) — мешканцями, котрі виробляють і споживають електроенергію, отриману від застосування сонячних панелей на їхніх оселях.

Енергетичний кластер Охотниця Дольни, як розповів віт гміни Тадеуш Крульчик (Tadeusz Krulczyk), складається з таких елементів:

— фотоелектрична ферма, що належить ОМС, потужністю 222 кВт;

— фотоелектричні установки на будівлях, які теж належать ОМС (150 кВт);

— 726 проз'юмерських установок потужністю 2 кВт і 300 — потужністю 3 кВт;

— гідроелектростанція на 0,5 МВт;

— 4 накопичувачі енергії з літій-іонною технологією.

За твердженням віта, в першу чергу користь такого кластера — у зменшенні витрат на електричну і теплову енергію. По-друге, кластер балансує виробництво та споживання енергії на своїй території за допомогою сучасних IT-інструментів, тим самим забезпечуючи енергетичну незалежність всієї гміни.

До прикладу, українська енергосистема побудована таким чином, що вона базується на чотирьох атомних електростанціях (одна з яких зараз на окупованій території), звідки електроенергія розподіляється по всій країні. Є ризик, що припинення роботи

Кожен дах — окрема електростанція.

Українська делегація біля енергосховища.

АЕС може вимкнути всю систему і спричинити загальнодержавний блекаут.

Енергетичний кластер дозволяє гміні виробляти енергію на своїй території і таким чином забезпечувати себе світлом і теплом. Тому енергосистему Польщі вразити ворогу було б набагато складніше, ніж українську, адже вона має близько 700 гібридних джерел енергії, які й становлять основу енергетичної безпеки держави. Саме з цієї причини, на думку віта, альтернативна енергетика в Україні сьогодні повинна посідати важливе місце поряд з атомними електростанціями.

«І все ж ми ніколи не можемо покладатися на те, що одне джерело енергії дасть нам повну енергетичну безпеку, — каже Тадеуш Крульчик. — Саме тому наш кластер включає декілька їх різновидів».

Фотоелектричні установки дуже популярні як альтернативні джерела електроенергії, адже вони порівняно дешеві і їх можна змонтувати на будь-якій будівлі. Але такі батареї добре накопичують енергію лише тоді, коли світить сонце, тому їхню роботу не можна назвати стабільною, особливо з листопада по лютий. Саме тому потрібне постійне джерело, яке стабілізуватиме енергосистему локального рівня. В Охотниця Дольни це невелика гідроелектростанція на місцевій річці, а в проєкті — спорудження ще двох. Віт вважає, що якщо Україна спростить своє законодавство щодо видачі дозволів на будівництво таких споруд, то громади значно більше почнуть використовувати можливості локальних гідроелектростанцій для забезпечення своїх енергетичних потреб.

У гміні є також декілька енергосховищ. Одне з них, збудоване у 2022 році, лише на 20% використовується для зберігання енергії, оскільки його основне завдання — симетризація напруги. Друге енергосховище використовується для її стабілізації.

«Такі накопичувачі необхідні, якщо наявні фотоелектричні інсталяції дають великі надлишки енергії, — розповідає віт Охотниця Дольни. — Нинішні технології дозволяють зробити енергосховища за доступними цінами».

Невдовзі енергетичний кластер у гміні поповниться ще й біогазовою установкою на очисних спорудах. Адже біогаз — це єдиний вид палива, спалювання якого приводить до видалення парникових газів. У планах керівництва гміни і встановлення когенерації з використанням природного газу в одній із місцевих шкіл, який одночасно вироблятиме електроенергію та тепло.

Біоенергетичні кластери є важливими ініціативами в Європейському Союзі, спрямованими на зменшення залежності від імпортованих джерел енергії, зниження викидів парникових газів та створення стійкого енергетичного сектору. Дослідження українських науковців свідчать, що в нашій країні досить перспективним є створення кластерів, орієнтованих на виробництво біогазу з відходів у межах територіальних громад. Це дозволить отримати низку потенційних ефектів: підвищити енергетичну незалежність, знизити витрати на енергоносії, поліпшити екологічний стан довкілля, вирішити проблеми з утилізацією побутових відходів тощо.

«Кейс енергетичного класте-

Wit Tadeusz Krulczyk.

Сонячні панелі.

ру надзвичайно актуальний для нас, оскільки наша громада постійно потерпає від відключень електроенергії, адже розташована лише за 25 кілометрів від Харкова, — розповіла начальниця відділу міжнародних відносин та проєктно-інвестиційної діяльності Мерф'янської міської ради Катерина Кубець. — Тому ми вже також розпочали розробку енергетичного кластеру, яка передбачає два етапи. Перший — це впровадження заходів з енергоефективності в усіх бюджетних закладах, а другий — це розвиток відновлюваних джерел енергії. Тому досвід Охотниця Дольни був дуже корисним і цікавим, особливо щодо енергосховищ».

Проте головний елемент енергетичного кластеру в Охотниця Дольни, який зробить його цілісним і самостійним, — це автоматичне розумне управління енергією, над яким зараз працює IT-компанія на базі платформи Smart Energy. Ця система управління кожною мікромережею в усьому кластері без участі власника приміщення та запобігатиме порушенню роботи енергосистеми через будь-які локальні несправності.

— Це надважливо для наших громад — отримати такий безцінний досвід побудови власної енергетичної незалежності, — розповів заступник керівника Програми USAID DOBRE Максим Бурдавіцин. — Оскільки Україна планує вступ до ЄС, вона вже зараз почала адаптувати своє законодавство під вимоги європейської спільноти, адже ми повинні відповідати їхнім критеріям, в тому числі щодо енергетичної безпеки, заощадження енергоресурсів та впливу на довкілля. В зв'язку з тим, що енергетика України зараз перебуває у дуже важкому становищі внаслід-

док повномасштабного вторгнення, нам потрібно жити й адаптуватися під ці умови. Саме тому нашим громадам дуже корисно побачити досвід як енергозбереження, так і побудови власної енергетичної безпеки. І йдеться не лише про гроші, а й про технології та організаційні й управлінські рішення.

Для того, щоб створити у громаді енергетичний кластер, Тадеуш Крульчик радить насамперед розробити його цілісну стратегію. І для цього провести повну інвентаризацію наявних ресурсів та можливостей. Адже кожна громада відрізняється своїм потенціалом, розмірами, місцем розташування, наявністю енергоємних об'єктів тощо. Загальний аналіз потенціалу також повинен включати наявні виробництва та їхні можливості щодо вироблення та споживання енергії.

Будь-які енергетичні проєкти, які плануються в громаді, повинні бути максимально ефективними. Навіть найпростіші адміністративні зміни здатні заощадити 10-20% енергії.

Потрібно розробити різні варіанти джерел продуктування енергії, які сукупно становитимуть одну стійку локальну енергосистему.

Не варто економити на фахівцях. Наприклад, сонячні панелі, встановлені навіть із невеликою похибкою в куті нахилу чи повороту до сонця, можуть суттєво недоотримати запланованої енергії.

Слід дотримуватися балансу, який включає не тільки розумне споживання електроенергії, а й більш-менш рівноцінне її продуктування.

Розроблені проєкти повинні бути окупними. Адже інвестиції прийдуть у кластери лише згодом. ■

■ ВЛАСНА СПРАВА

Один сірий, другий білий

Ветеран російсько-української війни створив одну з найбільших гусячих ферм в Україні

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтавська область

Зустрітися з 39-річним Романом Дригою — засновником та власником гусячої ферми, розташованої в селі Шапки Білицької територіальної громади, що в Полтавському районі, — не так просто. «Завтра буду дуже зайнятий, бо завантажуватимемо яйцями автомобіль для відправки на інкубатор», — пояснює він. «Ідемо на Харківщину по молодняк птиці», — називає поважну причину наступного разу. Чоловік проживає в селі Розсошенці, що є передмістям Полтави, тож, аби добратися до птахоферми, змушений чи не щодня долати 50 кілометрів в один бік. Утім він стверджує, що за 5 років існування свого бізнесу до цього вже звик.

Роман Дрига — військовослужбовець за фахом. Закінчивши Харківський військовий університет, 14 років життя віддав службі в армії — пройшов шлях від начальника обслуги зенітного ракетного комплексу до заступника командира військової частини. Коли 2014 року на сході України розпочалася російсько-українська війна, його військовий підрозділ одним із перших опинився в зоні бойових дій.

«Побували в багатьох гарячих точках від Слов'янська до Мар'їнки. У нашого підрозділу протиповітряної оборони була велика зона відповідальності — ми займали оборону вздовж лінії фронту протяжністю близько ста кілометрів. Збивали дуже багато безпілотників — військових літаків та гелікоптерів противник тоді ще не застосовував», — пригадує Роман.

Загалом у зоні бойових дій він провів приблизно 4 роки. Про той період свого життя розповідає скуппо й неохоче. Зізнається, що взагалі не любить розказувати про війну. Бо вважає, що така безглузда кровопролитна бійня в XXI столітті — це просто дикість, неприйнятна річ.

Спершу завели сірих гусей, а тоді на прохання клієнтів — ще й білих

«2019 року, звільнившись із військової служби через погіршення стану здоров'я, почав думати над тим, чим би зайнятися в мирному житті, — не сидіти ж склавши руки. Я родом із села Дрижина Гребля. А в селі Червоні Квіти, що десь за 30 кілометрів від моєї малої батьківщини, батьків знайомий Петро Словка тримав гусячу ферму. Я ще під час відпустки разом із батьком та рідним братом Русланом поїхав туди, аби подивитися, як функціонує господарство. Пригадав, як пас гусей у дитинстві: оскільки брат був на 6 років меншим, то входило до кола моїх обов'язків. Отже, подумалося, це не така вже й нова справа, — жартує колишній військовий. — У селі Шапки, що межує з моїм рідним селом, стояли закинуті приміщення тваринницьких ферм. Ми з батьком вирішили їх придбати. Отак усе й почалося».

Нині господарство ветерана російсько-української війни займає площу 5 гектарів: три з них він орендує, а два гектари одержав у власність як учасник бойових дій. До того ж узяв в оренду 30 гектарів лук. Вказуючи рукою на старе приміщення з нерівним, місцями полатаним шиферним дахом, Роман Дрига ділиться планами: «Його з часом доведеться перекивати. А в отому пташнику дах узагалі був обваленим. Місцевий житель Михайло Маник працює на моїй фермі з перших днів її існування. Так от, разом із ним викорчували вищі за оці будівлі чагарники. Під час розчищення території від зарослів кущів знайшли фундамент і в підсумку звели на цій основі один зі складів для зберігання зерна. Узагалі починали з малого: спочатку запустили приміщення, що не протікало, перед цим повикидавши з нього старі жолоби. Потім завели сірих гусей, а тоді на прохання клієнтів — ще й білих. Перших птахів привезли з Миргорода. Згодом почали комплектувати стадо. 2020 року лишили

У колишнього військового Романа Дриги виявився підприємницький хист.

На Романовій птахофермі нині налічується близько 6 тисяч гусей.

Підприємець надає роботу місцевим селянам, а також вимушеним переселенцям.
Фото Костянтина БОБРИЦЕВА.

миргородського гусачка, а гусочку доставили з куп'янського господарства — додали, так би мовити, свіжу кров. У цей час почали формуватися територіальні громади. І луки, де випасали гуси з ферми Петра Словки, стали громадським пасовищем. А оскільки ця птиця неодмінно має пастися на травостой, Петро Іванович вирішив передати своїх гусей мені. На перших порах усі гуси в моєму господарстві були великої сірої породи. Із часом підселили представників іще однієї породи — данський легарт: цих птахів привезли з Миколаївської області. Одразу взяв на роботу і двох пташниць».

Птахоферма нашого героя спеціалізується на виробництві яєць для інкубації. І нині тут налічується близько 6 тисяч гусей. До речі, такі господарства, де вирощують понад 5 тисяч особин птиці, в Україні можна на пальцях порахувати.

«Безумовно, в перший рік діяльності було дуже важко, — констатує мій співрозмовник. — Молоді гуски несли не надто великі яйця. Якщо 2-3-річна особина несе яйця вагою 160—180 грамів, то 1-річна — вагою 120—150 грамів. Відповідно, наша продукція була для власників інкубаторів не надто цікавою. До того ж моє господарство мало хто знав. Та все ж ми знайшли вихід: частину яєць реалізували, а частину — самі інкубували й потім продали гусенят.

Здавалося б, тільки-но більшість розкрутилися, аж тут новий виклик — повномасштабна збройна агресія рашистської федерації. Моя птахоферма розкинулася в балці. І всі оці ракети та безпілотники, які ворог спрямовує на місто Кременчук, пролітають над нею — сторож щоразу доповідає мені про це по мобільному телефону. Отакі сьогоднішні реалії життя.

Другого дня повномасштабної війни ми з батьком та братом провели техобслуговування нашого автомобіля Volkswagen Transporter T4 («течка»). А вже третього дня вдвох із Русланом відігнали його знайомим військовослужбовцем з 93-ї окремої механізованої бригади «Холодний Яр», які перебували на Сумському напрямку. Пізніше не тільки долучався до кількох зборів на автівки для фронту, які організували голова Білицької територіальної громади Микола Скрильчик та мій батько, а й відганяв їх до місць призначення: чи то разом із батьком, чи то з Русланом, чи то з двоюрідним братом Тарасом. Придбавши десь перед Новим роком за власний кошт квадрокоптер DJI Mavic, передав його бійцям десантно-штурмових військ».

По інкубаційні яйця їдуть чи не з усіх областей України

Із початком повномасштабної російської навали Роман Дрига продовжував господарювати на

птахофермі. Хоч, не приховує, відчував певну розгубленість — його, як і багатьох, лякала невизначеність, повна невідомість, що буде далі. Розпочався племінний період, а ніхто з представників інкубаторів, що були в Чернігівській, Харківській, Запорізькій областях тощо, не приїхав по інкубаційні яйця.

«Повномасштабна війна дуже вдарила по українському бізнесу. Десь по кінець березня 2022-го в усіх було повне заціпеніння. У той час місцеві жителі, які організували випічку для військових, брали в нас на птахофермі гусячі яйця, що вважаються ще поживнішими, ніж курячі. Та коли, попри це, їх зібралось на складах дуже багато, ми з власником інкубатора в селищі Нові Санжари, котрий є вимушеним переселенцем із міста Шахтарськ Донецької області, пішли на ризик, вирішивши: кладемо яйця з мого господарства на інкубацію, а далі що буде, те й буде. І поки вони інкубувалися, сталося так, що ЗСУ відігнали ворога з території Київської, Чернігівської та Сумської областей. Тож потім ми з компаньйоном проводили реалізацію пташенят, і вона була доволі успішною», — стверджує підприємець.

Тепер гусячу ферму Романа Дриги добре знають в Україні: сюди приїжджають по інкубаційні яйця чи не з усіх областей. Роман запевняє: «Клієнти дя-

кують, зазначаючи, що якість наших яєць є однією з найкращих, що неодмінно позначається на якості виводу пташенят. І, власне, з реалізацією яєць у нас немає проблем. От якби ще й цінова політика влаштувала (її, як відомо, формує ринок, що залежить від рівня платоспроможності населення, яка в умовах війни ще більше впала)».

Рік тому підприємець, який старається йти в ногу з науково-технічним прогресом, закупив і встановив на своїй птахофермі дві автоматизовані кормороздавачі для молодняку. Експеримент був досить вдалим. Відтак, дізнавшись завдяки Білицькій селищній раді про грантову програму «Курс на незалежність», що допомагає регіональним підприємцям розвивати своє виробництво в умовах воєнного стану, Роман Дрига вирішив узяти участь у цьому проєкті й у бізнес-плані зробив заявку на три такі автоматизовані лінії годування й напування птиці, а також систему вентиляції. Чоловік не приховує, що результатами повністю задоволений.

«Мені передали обладнання вартістю 760 тисяч гривень. Зараз на птахофермі вже встановлено загалом 6 автоматизованих кормороздавачів, тож потребу в них повністю закрито. Приємно, що в кожному пташнику тепер є й вентилятор, який дає змогу підтримувати оптимальний мікроклімат. Водночас я взяв на себе зобов'язання протягом року надати допомогу територіальній громаді загальною сумою в 76 тисяч гривень, а також створити три нові робочі місця, — розказує про умови отримання гранта учасник бойових дій. — Вважаю, все це цілком посилено. І, до речі, цими днями всі свої зобов'язання виконав достроково».

Роман Дрига хвалиться й тим, що його працівники уже встигли скосяти на площі 10 гектарів цінну кормову культуру люцерну та на площі 30 гектарів лугової трави й більшу частину сіна затюкували. «У раціональній птиці неодмінно має бути клітковина, — пояснює він тоном знавця. — Он бачите, на другому поверсі старого приміщення зберігаємо заготовлене сіно. А оце будую кормокухню, яка потрібна, зокрема, для того, щоб пророщувати овес, що слугує для гусей природною «віагрою». Причому жодною «хімією» пророщеного віса не замінюєш. Не секрет, у бізнесі всі хочуть одразу отримувати мільйони. У реальності ж до цього треба йти поступово. І працювати до сьомого поту — тоді й успіх не забариться. Якби тільки закінчилася ця війна».

Ще така цікава деталь — дорогого до Романової птахоферми ми заїхали на інкубатор у місті Решетилівка, де герой цього матеріалу забрав фазаненят. У відповідь на моє здивування Роман усміхнувся: «Якщо гуси — бізнес, то фазани — це моє хобі. Поза межами ферми утримуємо кілька сімей цих птахів. Їхні яйця здаємо на інкубатор. А маленьких пташат вигодуємомо і, коли ті виростуть, випускаємо в дику природу. Учора мої трактористи косили траву. А якраз повертався з інкубатора. Дивлюся — всі луки скошені за винятком одного клону. Як з'ясувалося, все тому, що тракторист не зміг вигнати з трави самку фазана з виводком. Отак у міру своїх сил дбаю про живу природу. От тільки якби інші люди не перешкоджали — хоч іноді думали б замість підпалювати очерети та суху траву».

■ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ

Модульне життя

Низка бонусів, але й суворі правила

Ганна ВОЛКОВА

Внутрішньо переміщені особи отримують безкоштовний прихисток у модульному містечку в Полтаві, тобто не платять за комунальні послуги й раз на день забезпечуються гарячим харчуванням. Також мають всі умови для самостійного приготування їжі завдяки побутовій техніці на загальних кухнях. Але цього помешкання можна легко позбутися, якщо систематично порушувати спокій інших мешканців та зловживати спиртним.

Через що в містечку виникають конфлікти і як їх вирішують?

13 «квадратів» на двоє чужих людей і туалет на коридорі. Чи достатньо цього дня комфорту?

Подивимося пильніше.

З 13 липня минулого року, відколи у модульне містечко в Полтаві заселилися перші 60 внутрішньо переміщених осіб, тут багато чого змінилося. На подвір'ї з'явилися клумби, на загальних кухнях — великі морозильні камери, які надали донорські організації, в одному з модулів — спортивні тренажери. Незабаром побудують футбольне поле...

За цей період тут знайшли прихисток майже 250 осіб. Хтось перебрався в інше житло, хтось повернувся додому, а когось виселили за порушення правил поведінки. А у великій родині переселенців з Харківщини незабаром народиться третя дитина. Вона буде першою, яка з пелюшок ростиме в модульному містечку. «Україна молода» побувала в містечку, аби побачити життя в ньому зсередини.

Вільні місця є, хоч і небагато...

— Тут живуть люди, які в більшості випадків втратили все, — зауважує насамперед комендант містечка Володимир Іваненко. — Хто має гроші, той або винаймає житло, або уже придбав його. У нас дійсно ті, хто не в змозі платити за оренду, кому нікуди повертатися, або ті, хто боїться повертатися у свої домівки.

Поселенці представляють всі області, які найбільше потерпали від російської агресії: Донечину, Луганщину, Харківщину, Херсонщину, Миколаївщину, Сумщину.

Останнім часом попит на помешкання в містечку значно зріс, тоді як минулого року охочих було небагато. Останнє велике заселення — 50 осіб — відбулося в жовтні. Когось відлякувала певна віддаленість від міста, когось — тимчасовість конструкцій, з яких виготовлені модулі, бо думали, що в них буде занадто жарко влітку та холодно взимку.

Насправді страхи виявилися надуманими. Модульне містечко з Полтавою сполучають три регулярні автобусні маршрути, тож дістатися в обласний центр зовсім не проблема. А взимку, за відгуками поселенців, у кімнатах і в усіх побутових приміщеннях завдяки установленням електроконвекторам було так тепло, що можна було ходити в самих трусах.

До школи й дитсадка легко дійти пішки, а недавно зовсім поруч відкрився ще один дитячий садок. Неподальк — фельдшерсько-акушерський пункт.

З переваг — мешканці модульного містечка досі отримують привізні безоплатні гарячі обіди, не прибирають у місцях загального користування й не сплачують за комунальні послуги. Комунальні послуги покриваються за кошти обласного бюджету, харчування — за кошти бюджету Полтавської міської громади через міжбюджетний трансферт.

Загалом у містечку нині проживають 223 особи, з них 28 — діти віком до 18 років, дехто з них уже навчається у вишах. Кілька людей отримують другу вищу освіту. Родини з дітьми мешкають в одному модулі.

■ Як можна потрапити до модульного містечка на ці місяці? — запитує Володимира Іваненка.

— Я точно не займаюся розподілом місць, — відповідає він. — Бо дехто, не знаючи механізму поселення, їде одразу сюди. Але ні, спочатку треба їхати в Обласний виплатний центр, що за ад-

ресую: Ігоря Дорошенка (колишня Цюлковського), 47 у Полтаві. Там треба подати, окрім заяви, довідку про статус внутрішньо переміщеної особи та підтвердження реєстрації у Полтавській територіальній громаді. Черга на заселення формується на основі цих документів відповідно до дати подання. Потім документи розглядає комісія ОВА з питань розміщення у тимчасових спорудах, за результатами якої видається відповідне розпорядження начальника ОВА.

Четвертого квітня було останнє розпорядження Філіпа Проніна (начальника Полтавської ОВА. — Авт.) про заселення. Дванадцять осіб зайняли свої місця, а троє ще мають право на заселення.

■ І часто буває таке, що люди не доїжджають у містечко після проходження встановлених процедур?

— Це не поодинокі випадки. Буває, хтось передумав, знайшов інше житло, виїхав за межі області чи за кордон. Певний час їхні місця залишаються в резерві, згідно із затвердженою процедурою, бо люди фактично не втратили своє право. Згодом, якщо заселення не відбулось, ми передаємо ці місця комісії, яка розподіляє їх серед тих, хто стоїть наступними у черзі на розміщення.

Перетасовка співмешканців

Модульне містечко для ВПО у Полтаві — це 6 комфортабельних будиночків, у кожному з яких по 18 кімнат площею 13 квадратних метрів. У коридорі — туалетні й душові кімнати (окремо жіночі та чоловічі в різних частинах блоку). Там облаштовано душові кабінки, унітази, умивальники. Окремо є технічні кімнати з пральними та сушильними машинами, просторі кухні з електроплитами, холодильниками, морозильними камерами, шафами та мікрохвильовками, кімнати відпочинку з великими плазмовими телевізорами і м'якими диванами.

Згідно з проектом, який розроблено донором (Фондом міжнародної солідарності Польщі), модульне містечко розраховане на 432 особи, за умови, що половина — це діти. Тому спочатку кожна кімната була облаштована двома двоюрисними ліжками. Але, згідно з Постановою Кабміну «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб», на одну особу має припадати не менш ніж 6

кв. м. Тож двоюрисні ліжка Товариство Червоного Хреста України замінило спочатку на мобільні розкладачки, а згодом — на гарні односпальні ліжка з ортопедичними матрацами, і тепер у кімнатах мешкають по двоє троє людей. Троє — якщо це родина з дітьми. Ім залишили двоюрисні ліжка. Загалом у модульному містечку мешкає 67 родин з дітьми.

— У нас є кілька сімей, серед них і та, в якій чекають поповнення, що займають дві кімнати, — каже Володимир Іваненко.

■ За яким принципом ви поселяєте чужих людей в одну кімнату? — цікавлюся.

— Насамперед за віковим. Але не завжди вони уживаються між собою, бо в кожного — свої життєві звички.

■ І тоді вам доводиться їх розселити?

— Були переселення всередині, я сказав би. Раніше рятували вільні кімнати, але тепер, коли практично всі місця зайняті, доводиться міняти місцями співмешканців.

■ Через що найчастіше конфліктують?

— Через увімкнене світло, коли один хоче заснути, а другий — почитати. Або полицю на кухні, яку не можуть поділити. А ще через політичні погляди, лихослів'я. На жаль, є мешканці зі згубними звичками. Загалом ніхто не хоче змінювати своїх звичок, під когось підлаштовуватися. Особливо важко уживаються між собою пенсіонери. Але про відмову комусь у поселенні не може навіть йтися, бо це було б порушенням прав людини.

Якщо конфлікти виникають у мій позаробочий час, мені телефоную охорона, я приїжджаю, розбираюсь.

■ А якщо доводиться когось виселити, то куди? На вулицю?

— Ми розробили та затвердили правила внутрішнього розпорядку, бо все ж таки це місце колективного проживання різних за віком і за звичками людей. При розміщенні всі мешканці під підпис із ними ознайомлюються і зобов'язуються дотримуватись. На вживання алкоголю та інші аморальні дії — жорстке табу. Бо тут є діти, тут значні матеріальні цінності, про які треба дбати. Якщо людина, скажімо, часто п'ячиться і заважає іншим, то прощаємося. Спочатку виносимо попередження, і якщо нічого в поведінці людини не змінюється, даємо 14 днів на пошу-

Заняття спортом зміцнюють здоров'я малечку.

Модульне містечко розраховане на 432 особи. Фото автора та з сайту Полтавської ОВА.

ку іншого житла. На вулицю їх ніхто не виганяє, направляємо до міської ради, де можуть допомогти у пошуках роботи і житла. Знаю, дехто перебрався у робітничі гуртожитки.

Буває, викликаємо поліцію, якщо ситуація виходить з-під контролю нашої охорони, яка, до речі, працює тут у режимі 24/7.

ВПО ідуть на роботу до психікарні

Більшість мешканців модульного містечка не працюють. Хтось на пенсії, а хтось просто не хоче шукати роботу. Вільний час проводять переважно в кімнатах або на гарно облаштованій території. На літньому майданчику тут встановлено спортивні тренажери, є купа розваг для дітей. У кількох альтанках можна сховатися від спеки чи дощу й пограти у настільні ігри. Одразу за парканом містечка — кіоск із товарами першої необхідності, тож далеко їхати по них не треба.

Мешканців містечка намагаються розворушити різноманітні громадські організації й благодійні фонди: влаштовують екскурсії по місту, проводять для них на місці безоплатні юридичні консультації, спілкуються на релігійні теми, організовують змістовне дозвілля.

— Психологічна допомога серед мешканців не так затребувана, як можна було б очікувати, а їхні юридичні питання стосуються переважно соціальних виплат для ВПО, — констатує Володимир Іваненко.

Чоловіки за потреби можуть щось відремонтувати (сантехніку, побутові прилади), жінки можуть доглядати за клумбами.

Хтось волонтерить — виготовляють на місці окопні свічки, плетуть маскувальні сітки.

Найпопулярніше місце роботи у тутешніх ВПО — обласна психіатрична лікарня, оскільки вона розташована поруч: ідуть туди в охорону, медсестрами, санітарками, буфетницями, кухарями.

Молодшою медсестрою працює в лікарні й Олена Володимирівна з Лисичанська. Загалом мешканці містечка неохоче спілкуються з журналістами, а вона

погодилась розповісти свою історію.

— Ми з чоловіком кілька місяців провели в окупації, а тоді вирішили вибиратися з міста, бо то не життя, — присідає жінка на лавку в їдальні. — Виїхали гуманітарним коридором — через Белгород, Суми. У Полтаву раніше перебрався донька із зятем, дитиною та свахою. Спочатку нас поселили у школу для глухонімих, але невдовзі її звільняли від переселенців і нам запропонували модульне містечко. Нам одразу тут усе сподобалось.

Пані Олена перераховує, що саме сподобалось:

— Смачно годують. Завжди є шматок м'яса, риби чи сарделька. Овочі й фрукти постійно. Хай раз на день, але це велика підтримка.

Черг, щоб помитися в душі, випрати одяг та білизну, немає.

На кухні — чотири електроплити на дві конфорки, теж на всіх вистачає. Можна готувати у мультиварці. Щоб було веселіше, господині включають телевізор.

Взимку тепло, а влітку прохолодно, оскільки в коридорах встановлено кондиціонери. Відчиняй кімнату — напускай холоду.

■ А не страшно залишати двері відчиненими? Контингент же різний...

— Різний, але дружний. Тут ніхто нічого не візьме чужого. Навпаки, кожен ділиться з іншими чим може.

Усі працездатні члени родини Олени Володимирівни мають роботу: чоловік-пенсіонер влаштувався електриком, вони з донькою — молодшиною медсестрами в психіатричну лікарню, зять заробляє по шабашках.

— Уже трохи адаптувались, — каже жінка на завершенні розмови. — Навчилися жити одним днем. Сьогодні маємо дах над головою, маємо що поїсти — то й добре. А що буде завтра — ніхто не знає.

У нас у Лисичанську залишалась квартира, щоправда, без вікон. Її розграбували. Чи повернемо ми колись туди? Намагаюсь про це не думати. Бо дуже боляче... ■

СИЛА ВОЛІ

Життя не закінчується, коли він пішов на війну

Як залишатися опорою та підтримкою свого особистого захисника й оборонця України

Ірина БІЛОЦЕРКОВСЬКА (fb)

Бачу в стрічці поради новомобілізованим. Я ж дозволю собі сказати кілька слів тим, хто буде їх чекати. Всі мої «непрохані поради», винятково з власного досвіду — мені 54 роки, Серж у війську з першого дня вторгнення. Я не приймаю заспокоєння. Але готова це зробити, якщо не буду справлятися. Буду вдячна кожній, хто доповнить мій сет непроханих порад з власного досвіду! «Україна молода» друкує текст із соціальної мережі Facebook (Meta), який допоможе подивитися на переживання у період повномасштабної російсько-української війни збоку і знайти для себе точки опори, коли захисником України стала найрідніша людина. Поради також можна віддзеркалити і на ситуацію, коли до Сил оборони доєдналася захисниця.

Що ж, квітку.
Двері зачинилися і ти залишилась сама.
— Буде важко.
Інколи нестерпно.
Але ти все витримаєш.
Ти ж навіть ще не уявляєш, яка сила в тобі, яка міць.

От і буде можливість це відкрити.
Або не витримаєш, так теж буває. Головне — розуміти, що життя не закінчиться в той момент, коли він поцілував, закинув баул на плече й пішов на війну.

Хоча так здається.
— Дбай про себе.
Ти опора та підтримка свого особистого захисника. Інколи єдина в світі. Вибач, але то не ти сидиш в окопі, тому шукайте можливості підтримати себе — спорт, хобі, займайся здоров'ям, започаткуй бізнес, почни творити. Що завгодно, лише не скочуйтесь в істерики та нескінченний жаль до себе. Краще разом посміятись, коли він подзвонить, ніж нескінченно нити, як тобі важко.
Хоча буде важко.
Я знаю.

— Якщо ти досі не долучилася до волонтерської спільноти, саме час почати. Ніде не знайдеш такої підтримки, інформаційного лікбезу та можливості розібратися у всьому, що стосується війська, як у колективі однодумців. Плети сітки, ходи на спільні події у ветеранські хаби, спілкуйся в соцмережах, ходи в шпиталь до хлопців, та будь-що. Головне — залучити свою нервову енергію у благих справах та на користь ЗСУ.

Потоваришуй з волонтерами, які їздять до «твоїх», щоб мати можливість швидко відправити необхідне (й «гостинчик»).

Є можливість — долучися до команди цих волонтерів, щоб мати можливість їздити до коханого. Навіть 15 хвилин зустрічі піднімуть настрої.

Вивільняється неміряно енергії, от побачиш! Тебе можна буде підключати для підзарядки приладів замість генератора у часи блекаутів.

— А інколи навпаки.
Тебе наче знеструмили.
І ти не можеш піднятися з ліжка, живеш від дзвінка до дзвінка.

Ну що ж, полежи, подивись серіальчик «Міс Марпл», почитай любовний роман. Попойти теж не завадить.
Подумай, що тебе порадує.

А потім потрошку вставай і йди рухатись.

Набери дрібної солі в долоньку та розітри всю свою шкіру в душі, тільки м'якенько.

Повертай собі своє тіло через йогу, масаж, прогулянку. Сходи в перукарню, на манікюр, на город, в гори.

Купи нову шмотку і зроби собі фотосесію в ній.

Або без неї.

І надішли коханому, нехай не забуває, яка обольстительна жінка чекає на нього вдома!

Повертай собі себе.
Як би не було і що б не сталося — ти в

Треба готувати себе до змін, інколи кардинальних.
Фото з фейсбук-сторінок Anastasia Moskola та А нам своє робить — ДовколаМонголії.

себе залишаєшся!
Не кидай себе напризволяще.
— Займись чимось!
(Порада від Духопельникової Жени)
Саджай квіти, пиши вірші, зроби ремонт, сходи до косметолога, вчи мови, пиши пет-проект на пайтоні, піди на кулінарні курси, що завгодно, тільки не сиди і не втикай в телефон в очікуванні. Тільки не хватай щось, чого ти не зможеш витягти, краще щось, де можна буде обирати навантаження. Заодно буде про що розповісти чоловіку, крім «як мені погано, як я сумую». А ще — він повернеться, а в вас будуть квіти, ремонт і тортки.
— Не бухай.

Алкоголь дає полегшення «прямо зараз», а на довгій дистанції він страшний депресант.

— Читай книжки про війну, які пишуть військові, а також ті, які чекають на них. Дивно, але цей шлях пройшло настільки багато людей, що по кожному етапу трансформації є роздуми та рефлексії.
Мене особисто перед пологами дуже заспокоював той факт, що більшість жінок справились та людство не загинуло. Значить, і я зможу.

Можливо досвід інших стане в нагоді?
— Твоє життя змінилося назавжди.
(Доповнення від подружжя)

Треба готувати себе до змін, інколи кардинальних. Поки ви були поруч, більшість проблем, задач та планів вирішували та ділили на двох.

Тепер будь готова до отримання купи нових навичок, бо відтепер ти — лідерка родини, такий собі термінатор, і це, до речі, досить цікаво. А ще користуйся допомогою (сусідів, родичів, друзів) без докорів сумління чи думок про те, що незручно. Зручно!

Як і користуватись підтримкою держави та різних фондів.

Зараз їх багато — погугли.
В тебе зміниться коло спілкування, підуть старі друзі, ти можеш вилетіти з професії, а можеш, навпаки, освоїти щось нове та рвонути по кар'єрі вгору.
Головне, не заперечуй змін.

Бо інколи на безсиле бажання повернути «все як було» йде стільки сил, що не вистачає на адаптацію до нової реальності.

А ми маємо бути максимально до неї пристосовані. І швидко.
Тільки так виживемо.

— Авто
(Доповнення від подружжя)

Запишись на автокурси, якщо до того тебе не було прав на керування і навиків.

Бери в навчання механіку, щоб будь-який корч могла перегнати йому, загнати на СТО, або, у випадку евакуації з місця перебування — без вагань і зайвих нервів повантажила пожитки, кицьок/песиків, дітисьок, батьків своїх/його.

Якщо в тебе ще немає досвіду їзди — надозаняй. Сідай і їдь, просто, будь-куди.

Розберись, як заправляти машину, де відкривається капот, куди заливати омивач і т. д.

Візьми в чоловіка номери телефонів

Якщо є бодай малюсінька можливість побачитися — не думай.

майстрів або ж заручись підтримкою друзів, які зможуть підказати що до чого і як.

Бо в один день тобі доведеться сісти за кермо. А потім доведеться те «кермо» обслуговувати.

— Готуйся до трансформацій.
Твоя кохана людина на війні буде змінюватись. Ну якщо не воювала раніше.

Це той випадок, коли буття визначає свідомість.

Читай про це, дивись тренінги в ютубі. Взагалі, поки коханий ганяє на полігоні та звикає вижити без твого борщу, ти можеш прокачати свої скіли розуміння його змін на фронті ще до того, як ті зміни почнуться. Багато шлюбів не витримали саме через те, що партнери не впізнавали одне одного за деякий час спілкування на відстані.

Якщо у вас не вийде втриматись, принаймні буде чисте сумління — ти зробила все що могла.

— Звертайся до психолога чи психіатра, якщо зовсім кепсько. Не тягни.
(Доповнення від подружжя)

Або до лікарів, якщо маєш проблеми зі здоров'ям. Не думай, що ти крута тільки тому, що можеш переходити на ногах будь-яку хворобу.

Навпаки, тримай руку на пульсі свого фізичного та психічного здоров'я.

Відчуваєш, що не вивозиш, — пиши, дзвони всім, кого знаєш (а ми ж вже в одній волонтерсько-військовій спільноті, пам'ятаєш? Тут завжди порадять якогось гарного володаря чарівних пігулок).

Твоє життя не менш важливе, ніж життя коханого.

Бережи менталочку!

— Трохи розберись, що таке війна. Сходи на курси такмеду, постріляй на полігоні, походи по военторгах. Благо, їх зараз до фіга по всій країні. Додайся в групи, які займаються певними напрямками допомоги війську. Я вже 9 років купую хімічні грілки. Чула про такі? Якщо ні, то треба виправляти, бо вони рятують від холоду.

Вчись воювати поруч з коханим, якщо тобі важлива ваша єдність.

Це може допомогти зберегти йому життя або здоров'я.

Або тобі, якщо вони там не утримають фронт і руськіє прийдуть до твого дому.
Знов.

— Розберись з документами.

Оформи все, що має бути оформлено. Дуже раджу оформити шлюб, бо інколи тільки офіційно можна достукатись до певних структур. І ухвалити рішення одне за одного, коли інший не може це зробити. Якщо схочеш, після Перемоги можна знов розлучитись). Це ж не рабство, просто допоміжний елемент вирішення життєво необхідних питань.

Доповнення від Марії Воротило: Дізнайся та запиши, а краще запам'ятай чітко, в якій він бригаді, частині, всі ці деталі. Номер і ім'я командира.

Хай ця інформація ніколи не знадобиться, але краще перестраховатись.

— Говори з дітьми про тата. Багато, часто та весело. А заодно почитай як правильно це робити, щоб вони не горювали, а прос-

то скучали за ним.

За можливості вози дітей на зустріч з татом. Розповідай чоловіку про те, як малі змінюються, пояснюй, чому саме. Тримай їхній зв'язок.

Мені здається це найважче, що на тебе чекає.

— Смійся! Смійся сама так часто, як це можливо. Сміши його, коли спілкуєтесь, ти ж вмійш! Сміх знижує напругу, стрес, зменшує втому. Сміх показує йр (до речі, ти ж в курсі що це за аббревіатура?), що ми живі і боремось. А нам дає сили дожити до наступного дзвінка і згадувати з посмішкою розмову цілий день.

— Ти будеш спати з телефоном у руці. Або поруч. Або не спати і дивитись, коли він був у мережі, кожну годину. Це погана ідея. В посадку ти до нього не побіжиш рятувати, а до нервового зриву себе довести — раз плюнути. Тому став телефон на ніч на беззвучний, крім його номера, і спунькати. Бо завтра ти маєш стільки всього встигнути!

Не винось собі мозок зайвий раз. Краще поспи зайву годину.

— Порада від Оксани Томчук: я б додала ще одне, якщо є бодай малюсінька можливість побачитися — не думай. Не бійся і не сумнівайся — стрибай в машинку/потяг і їдь добу (дві, три — неважливо). Ці зустрічі на пару годин будуть важити більше, ніж половина вашого життя «до».

— Вір у коханого як ніколи. Навіть коли він втомлений буде сумніватись, ти вір. Та пишайся з усіх своїх сил.

Ним і собою теж!

Бо ти чекаєш найкрутішого хлопця на землі, який власноруч зупиняє тих, хто прийшов убити вас. Він крутіший за Міцного Горішка і Тома Харді разом узятих! А як йому до лица той піксель! Пройде час — і буде воротити від камуфляжа, але на початку в тому є певна краса, шик і ота сама сексі бруталність, яку не зіграєш у жодному боєвику!

І наостанок.

Квітку, ти не обирала це випробування. І не мала бути до цього готовою з дитинства, як коханий не народжений для війни.

Та можна триматись за гідність, гордість і любов.

О так! Ти зрозумієш, як ти можеш неймовірно потужно любити!

Бути людиною, яка чекає, — це значить готуватись подумки до будь-чого. Та, попри це, випалювати зі свідомості страшні думки, а натомість малювати картини радісних зустрічей. Подумки загуляти його крилами та зігрівати своїм світлом. Хтось нарешті навчиться молитись.

А ще кожний день вчитись ставати сильнішою, витривалішою. Вони там, на фронті, прокачують свої скіли, а ми свої. Щоб раптом настане той момент — ти могла діяти рішуче, майже на інстинктах.

І щоб весь всесвіт став на твою сторону, допомагав, підтримував. Принаймні я цього для тебе хочу!

І я на твоїй стороні.

І ще бажаю, щоб він повернувся живим, здоровим та з Перемогою! Обіймаю. ■

ПОСТАТЬ

«Росія не міняється: яка була 350 літ з чимось, така є нині»

Випалювати з себе тавро раба і позбуватися комплексів малоросійства закликав Дмитро Донцов

Наталія ОСИПЧУК

Вагома постать у нашій історії, суперечки навколо якої не вщухають і нині, — Дмитро Донцов (1883–1973). Він був неординарною особистістю, яка викликала любов у друзів та ненависть у ворогів. Його називали творцем ідеології українського націоналізму, ідейним батьком Організації українських націоналістів. Зрештою, в яких лише іпостасях не виступав Дмитро Донцов — політичний діяч, літературний критик, філософ, публіцист.

Пошук себе: Мелітополь, Львів

Народився майбутній політик 30 серпня 1883 року в Мелітополі й був середньою дитиною поміж п'ятьох дітей. Дослідники зазначають, що ідеолог українського націоналізму походив з роду слобожанського козацького полковника Федора Донця, нащадки якого отримали дворянські звання і були змушені змінити прізвище на російський манер.

Духовному зростанню сприяло середовище, в якому виховувався майбутній політик. У сімейній бібліотеці були книги Гоголя, Шевченка, Куліша, Стороженка. У 1900 році Дмитро Донцов закінчив реальне училище в Мелітополі, середню освіту здобув у Царськосельському ліцеї, після чого вступив на юридичний факультет до Петербурзького університету. Революційні події 1905 року не оминули молодого Дмитра Донцова, він брав участь у діяльності Української соціал-демократичної робітничої партії, серед лідерів якої були Володимир Винниченко та Симон Петлюра. Прикметним було те, що міне зовсім небагато часу — і Донцов негативно відгукуватиметься про Винниченка. Але все це буде пізніше, а поки він шукає себе, проходячи кризу численні випробування. Був заарештований як член УСДРП, дивом вирвався з Лук'янівської в'язниці.

12 квітня 1908 року Донцов переїздить до Львова, де розпочинається новий період у його житті та відбуваються світоглядні зміни. Неабиякий вплив мав на Донцова історик та філософ В'ячеслав Липинський, ідеолог українського консерватизму. Роботи Донцова того періоду були перейняті характерним для всіх соціал-демократів інтернаціоналізмом і містили критику багатьох українських партій, які перебували на ліберальних позиціях.

Як бачимо, шлях до націоналізму був тернистим, непростим. У 1909–1911 роках Дмитро Донцов був вільним слухачем юридичного факультету Віденського університету, де познайомився з майбутньою дружиною Марією Бачинською. За спогадами сучасників, Дмитро був надзвичайно харизматичним, приваблював жінок, проте батько Марії не давав дозволу на шлюб, тож довелося чекати більш зручної ситуації.

Дружина «провідника нації»

Харизматична постать Донцова була незручною для багатьох, тож проти його можливого шлюбу з галицькою «аристократичною панянкою» заповзялися різні люди, серед яких був навіть славетний історик В'ячеслав Липинський. Як стверджують численні дослідники, ворожість Липинського до Донцова тривала до кінця життя вченого, нею до сьогодні спекулюють науковці, намагаючись висвітлити ворожнечу між обома ідеологами, в якій насправді було більше особистої неприязні й конкуренції, ніж ідеологічної боротьби. Че-

рез два роки батько Марії раптово помирає, тож відтепер шлюбу нічого не загрожувало. Шлюб уклали у Львові, в церкві Успіння Пресвятої Богородиці, 27 травня 1912 року.

У період між 1910-м і 1913 роками Донцов кардинально змінює свої світоглядні переконання, зокрема під впливом уже згаданого Липинського — ідеолога українського консерватизму. Він стає провідним українським публіцистом-самостійником, зближується із середовищем українських націонал-демократів. Довго проживає у Європі (Базель, Лозанна, Берн, Відень, Берлін), де редагує різноманітні німецькомовні видання для поширення ідеї української державності. Марія часто мандрувала з чоловіком. На жаль, про цей період їхнього сімейного життя відомо дуже мало.

До 1918 року Донцов перетворився на відомого ідеолога, учителя молодого покоління, провідного автора стрілецького журналу «Шляхи». Марії Донцовій судилося стати дружиною «провідника нації», хоча вона також була талановитою особистістю. Ще під час Першої світової війни Марія Бачинська включилася в стрілецький рух, була в одній чоті разом з Оленою Степанів. Протягом 1919–1920 років працювала в українській місії в Копенгагені. Була учасницею Конгресу Ліги миру і свободи у Відні та в Гаазі.

Після Першої світової війни брала активну участь у діяльності товариств «Українська Захоронка», «Просвіта», «Сокил». Була членкинею Головної управи Союзу українок. Вона хотіла бути поруч зі своїм одержимим ідеєю чоловіком, дорівнювати йому чесною національного служіння. Марія також писала публіцистичні статті, що з'являлися у журналах «Жіночий вістник», «Жіноча доля», «Нова хата». У міжвоєнний період Донцов очолював як редактор два журнали: «Літературно-науковий вістник» (1922–1932 роки) і «Вістник» (1933–1939 роки).

«Донцови жили доволі скромно, особливо в 1920-ті роки, постійно відчували матеріальну скруту, економили на всьому, аби тільки забезпечити видавництво, — пише дослідниця Галина Сварник. — Водночас їхній дім став літературно-мистецьким салоном, де збиралися політичні діячі та колишні військовики, літератори й митці, тут зупинялося багато знайомих, українських емігрантів, які переїжджали через Львів, бували автори «ЛНВ» та «Вістника».

Саме в цей складний період життя Донцова, коли він став «володарем дум» молодих галицьких українців та емігрантів, Марія була для нього всім: музою, ангелом-охоронцем, надійною опорою в побуті, розрадницею та мудрою господинею рідного дому, який перетворився на фортецю української політичної думки.

У 1932 році, коли в редакції «Літературно-наукового вістника» сталася «внутрішня революція», тобто

Дмитро Донцов із поетесою Оленою Телігою. Кінець 1930-х років. Архівне фото.

Дмитро Донцов (праворуч) і діяч ОУН Борис Вітошинський. Канада, 1972 рік. Фото з сайту jnsm.com.ua.

бунт проти ідейної лінії Донцова тієї частини членів редколегії, які опинилися там як представники старої ліберально-народницької лінії журналу, націонал-демократи за світоглядом, яких ще й підбурювали зовнішні агенти, котрі вороже сприймали ідеологію вольового націоналізму, саме Марія Донцова взяла на себе організаційні та фінансові справи і зберегла журнал. Вона залучила у видання кошти родини Бачинських. Так з'явився «Вістник» як цілком незалежне видання зі своєю програмою та новими проектами: було засновано додаткову книжкову серію «Книгозбірня Вістника» (потім називалася «Квартальник Вістника»), було організовано окремі книжкові видання. Невдовзі підприємство стало прибутковим. Як ідейний трибун та натхненник для молодих націоналістів журнал Донцова продовжував виконувати свою місію — будувати нову ідеологію.

У 1926 році Донцов написав свою відому роботу, яка стала маніфестом для цілого покоління українців. Йдеться про «Націоналізм» — книгу, яка складається з трьох частин: «Українське провансальство», «Чинний націоналізм», «Українська ідея». Для Донцова настає зоряний час: його ідеї — блискучі, безкомпромісні — потрапляють у благодатний ґрунт. Пише: «України, якої прагнемо, ще немає, але ми можемо створити її в нашій

душі». Але українці, щоб почуватися господарями на власній землі, мають випалити з себе тавро раба, позбутися комплексів малоросійства. Донцов орієнтувався на загальноєвропейські цінності, західну культуру — «Окцидент», закликав до боротьби проти імперського шовінізму росії, проти засилья чужих ідей та ідеалів. Аналізуючи публікації та праці Дмитра Донцова, зауважуємо, наскільки актуальними вони є в наш час. Здається, що сповнена трагічних сторінок історія знову повторюється, бо незасвоєними виявилися її уроки.

«ЛНВ» як ядро зародження нового духу

«Літературно-науковий вістник» перетворився на провідний журнал, на сторінках якого висвітлювалися проблеми національного, культурного і літературного життя. «Та найважливіше, що журнал став ядром зародження і розвитку нового духу, нового стилю в українському культурно-національному мисленні, і насамперед це відбулося завдяки повновартійній реалізації багатогранного таланту Дмитра Донцова як редактора, полеміста, ерудита, блискучого публіциста та есеїста, — слушно зазначає дослідник Олег Баган. — Настрій впертості та оптимізму, град несподіваних та влучних цитувань, імпульсивна стилістика мови, глобальні уза-

гальнення і смілива стратегія ідейного наступу — все це вибухнуло раптово перед українською людиною як цілком незанимаючий, незвичний і пориваючий світ нових вражень і візій. Магнетизм донцовського слова й ідеї захопив тоді ціле покоління».

Донцову вдалося об'єднати у журналі найкращу автуру. На сторінках часопису друкувалися відомі науковці та інтелектуали-публіцисти: Роман Бжеський, Володимир Бірчак, Лідія Бурачинська, Дарія Віконська, Михайло Голубець, Володимир Дорошенко, Мирон Кордуба, Степан Сірополько, Степан Смаль-Стоцький.

Як зазначає Олег Баган, Дмитро Донцов особливу увагу приділяв перекладам, насамперед із західноєвропейських мов і літератур, оскільки вважав, що західна ментальність («Окцидент») концентрує в собі риси, яких бракує українській нації — життєвий динамізм, твердість характеру, пристрасність і героїзм, порив до незнаного, величне візіонерство.

Донцов творив зовсім інший тип українця — не хохла-малороса, а насамперед аристократа духу. Такою була Олена Теліга, якій Дмитро Донцов присвятив блискучу працю «Поетка вогненних меж». «Весь свій протест звертала — на фронті внутрішнім — проти тих, кого називала «партачами життя», що не розуміли післаних нації пророків. (...) Для тріумфу якоїсь ідеї потрібно нищити не лише її ворогів, а всіх приплентачів, що нічого спільного не мають з жодною ідеєю, бо для них є лише одна ціль — використання кожної ситуації для своєї вигоди. Треба нищити тупість і міщанство... Проголошує вона: не може бути прекрасною Україна, коли люди в ній будуть нудні, несміливі, коли не переродити їхні душі, не викликати в них туги за великим. Треба, щоби прийшли люди «національної гордості».

Кожен творчий період Дмитра Донцова — надзвичайно насичений, з притаманними саме для цього періоду публіцистичними творами. У 1945 році, рятуючись перед наступом радянських військ, Дмитро Донцов переїздить до Німеччини (в американську зону), у 1947 році — транзитом до США. Від того року постійно мешкає в Канаді, протягом 1949–1953 років викладає в Монреальському університеті. Донцов, як завжди, не складає своє перо. З'являються, зокрема, його книжки «Туґа за героїчним: ідеї і постаті літературної України», «Росія чи Європа?».

Аналізуючи збірку з промовистою назвою «Московська отрута», дослідник Віктор Рог пише: «Нація, не очолена мудрим, шляхетним і мужнім проводом, є бездумна отара, доступна всякій чужинецькій пропаганді та інфільтрації. Разом з провідною верствою стоять і падають народи, — саме ці слова доктора Донцова, якими починається його стаття «За який провід?», сьогодні пульсують в думках. І смішно, і гірко, а насамперед страшно стає від того, коли чуємо, що ідеї Донцова «застаріли», що нині він «неактуальний», що його писання слід списати в архів».

З вірою в місію України

Навпаки — ідеї Донцова актуальні як ніколи, а його книги мають виховуватися провідниками нації. Зрештою, хоч би яку статтю Дмитра Донцова ми взяли, на якій цитаті б зупинилися, нічого не нагадуватиме щось застаріле, архаїчне. Натомість відчуття таке, ніби Дмитро Донцов дає чітку безкомпромісну оцінку нашому сьогоденню, і на тлі війни це звучить по-особливому гостро.

«Всякий раз, — пише Донцов у статті «Російський хижак — вчора і нині», — коли Росія стає перед новим політичним потрясінням, перед зміною варті, зміною своєї провідної верстви, по світу йде шалена реклама «нової Росії»... Варто підкреслити безмежну наївність тих чужинців і деяких українців, які ще вірять в якусь третю, четверту або десятю Росію, яка вже напевно — буде свобідною і дасть свободу іншим. Росія — не міняється, яка була 350 літ з чимось, така є нині. Завданням нашим є не боротьба з тим чи іншим режимом в СРСР, а з Росією як такою, а з її духом — варварським і насильницьким...».

Дмитро Донцов гостро ставить питання про роль проводу, щоразу наголошуючи на відсутності відповідних якостей в інтелігенції. Про це він блискуче пише в статті «За яку Україну?»: «За яку Україну? За Україну, вільну від обіймів московського спрута, вільну від всякої Москви, Україну на руїнах імперії та захланницького народу... За Україну не пацифістичну, що ставить мир в рабстві понад все, лиш за Україну, в якій би віджив давній бойовничий дух нації, яка свою правду і Божу справедливість ставляла б понад життя і добробут».

Безкомпромісність, віра в призначення України — все це надихало сучасників на боротьбу з одвічним московським ворогом. «З першого свого друкованого рядка Донцов уже з'явився цілий, з його знищуючим ударом полемічної рапіри, з його оригінальним стилем... У Дмитра Донцова гарячий таврійський темперамент, жагуча пристрасність бійця і неподільна любов-ненависть південноукраїнського серця», — писав Євген Маланюк.

Тож нині спадщина Донцова має не просто бути надбанням «вузького кола інтелектуалів», а працювати на всю потужність. «Невипадково сьогодні в Україні дослідження в темі вісниківської літератури набули інертності, навіть певної упередженості, — пише аналітик Олег Баган. — Науковці, озброєні ліберальницьким інструментарієм та теоріями раціоналізму, з міфом «Празької школи» в голові, просто не можуть наблизитися до всього цього комплексу ірраціоналістичних ідей і пояснити його, не можуть збагнути логіку розвитку цієї літератури й естетики, їх просто лякають і відштовхують ті візії національної величч, святості, героїки, якими двигить вісниківство. Тому ліберали або оголошують це все «фашизмом» і відсажують від цієї традиції, попередньо спалюючи її своїми оцінками, або намагаються висміяти її як нібито «зворотній бік літератури соцреалізму» — за її пафос та посиленний патріотизм».

Тож немає іншої ради, аби вісниківство та творець покоління УПА Дмитро Донцов зрештою посіли у воюючій Україні гідне місце. ■

■ ВИСОКА НОТА

Нагадування про Герострата

Створено оперу за драматичним етюдом провідного лірика Франкових часів Володимира Самійленка

Максим СТРИХА, театрал

Сучасні українські композитори рідко зважуються писати опери. Адже проти сміливця тут і складність старовинного (дуже умовного) жанру, і примарні шанси побачити створене втіленим на сцені (українські театри сучасних українських опер, як відомо, майже не ставлять). І все ж винятки трапляються — й не лише на рівні перформенсу Gaia-24. Opera del Mondo, присвяченого річниці злочину росіян на Каховській ГЕС (попри сміливість усіх інших вирішень, про музику й спів там, як на мене, говорити складно, хоч сама тема епатажного дійства, напевно, широко відкриє перед шлях до різних європейських культурних імпрез).

У своєму до певної міри ретроспективному концерті у великій залі Київського будинку вчених композиторка Оксана Євсюкова (яка сама пов'язує себе і з Україною, і з Латвією, де народилася й зростала) 28 червня представила прем'єру нової моноопери «Герострат». В основу її лібрето покладено однойменний драматичний етюд Володимира Самійленка про грека Герострата, який вирішив здобути собі вічну славу ціною нечуваного злочину — знищення храму Артеміди в Ефесі, що вважався одним із чудес стародавнього світу.

Сьогодні ім'я Володимира Самійленка (1864–1925) мало що говорить більшості українців. Навіть пам'ятна людям дещо старшого віку колицька «Тихесенький вечір на землю спадає...» з «Вечірньої казки» і легендарний хіт гурту «Кому вниз» 1990-х «Десь на світі є країна...» не асоціюються для більшості з поетовим іменем. А на початку минулого століття він був одним із провідних наших ліриків та сатириків, чий вірші прикрашали кожен український антологію. Недаремно Іван Франко у 1906 році писав: «Ніхто з сучасних українських і галицьких поетів не посідає секрету української мови і ясно го вислову в такій мірі, як Володимир Самійленко».

Народжений у Великих Сорочинцях позашлюбний син колишньої кріпачки й поміщика, Самійленко з дитинства чудово знав іноземні мови, а прослуханий пізніше курс Київського університету вирізняв його серед інших наддніпрянських поетів-сучасників (більшість із них могли похвалитися хіба що гімназією) першорядною освіченістю. Він (разом із Лесею Українкою та Борисом Грінченком) сміливо залучав до власних творів (зокрема й до написаного 9 липня 1888 року «Герострата») «світоті сюжету».

Спершу Герострат у Самійленка — зовсім не злочинець. Йому тільки надто болить власна минуність на тлі вічних ут-

Композиторка Оксана Євсюкова.
Фото з власного архіву.

ворів безсмертних богів. Йому хочеться, щоб хоча б слава його добрих вчинків пережила його земний тлін. Але на полі бою він виявляється боягузом, а його пророку поему — осміяно. І тоді в голову Герострату спадає підступна думка: посмертна слава не конче має бути доброю. Наче глузуючи з безсмертної богині Артеміди, він підпалює її славетний храм. Прокидається варта і починає гасити пожежу. Але вже пізно. «Не загасити вам моєї слави! Вона безсмертна! — Чуєте? Безсмертна!» — цими словами головного героя завершуються драматичний малюнок Володимира Самійленка й опера Оксани Євсюкової.

У моноопері «Герострат» маємо той щасливий випадок синергії музики й поетичного слова, який і робить умовну за природою оперу цікавою та різною навіть для сьогоднішніх слухачів. При виконанні під роля (з роллю концертмейстерки блискуче впоралася сама композиторка) стараннями володаря красивого й рухливого баритона великого діапазону Павла Бельського було вибудовано скупий і переконливий рисунок партії Герострата.

Відсутність зайвого підкреслило й те, що вийшов співак на сцену лише в пов'язці на стегнах, зав'язаній автентичним давньогрецьким способом, і допомагали йому впродовж дії тільки три аксесуари: ніж, яким він намагається вчинити самогубство; келих, із якого прагне причаститися слави, і стрічка червоної тканини, що створює візуальний образ пожежі, яка й дарує героєві жадане безсмертя, — байдуже, що ціною злочину.

Тривалі оплески після вистави підтвердили: опера як жанр усе ще жива й перспективна (хоч як намагаються своїми «вокалізами з пантомімою» «мовами оригіналів» співаки Національної опери України переко-

нати нас у протилежному).

Моноопера «Герострат» завершила концерт Оксани Євсюкової, ставши його логічною доміною. Але перед тим було ще багато виразної і доброї фортепіанної музики (починаючи від «Мрій», концертної польки і токати, написаних ще зовсім юною композиторкою). Були чудові солоспіви, дуети, авторські обробки народних пісень і навіть найдавнішого відомого на сьогодні зразка європейської музики, що озвучує напис на давньогрецькому надгробку (окрім уже згаданого Павла Бельського, в концерті звучали голоси мецо-сопрано Таміли Романенко, сопрано Ксенії Ломтевої, тенорів Віталія Іванова, Олександра Яценка та Юй Хаонаня). Вокальні твори, окрім української, звучали ще й китайською та давньогрецькою (Павло Бельський є ще й знавцем цієї екзотичної сьогодні мови).

...Дебютувавши торік одноактною оперою «Софронія на вогнищі» на сюжет зі славетної коліси поеми «Визволені Єрусалим» Торвата Тассо, сьогодні Оксана Євсюкова підтвердила: вона є самобутньою і зрілою представницею української композиторської школи, якій до снаги справжня опера у високому значенні цього слова. Питання тільки: хто ще побачить і почує «Герострата» «живцем», окрім слухачів на концерті в Київському будинку вчених?

Хоч тут аж проситься ідея постановки моноопери десь над Егейським морем в історичному антуражі давніх храмів (і, можливо, навіть у перекладі давньогрецькою). Може, тоді ця опера швидше стане частиною загальноєвропейського культурного життя. За своїм музичним та драматичним рівнем вона цілком на таке заслуговує. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Навіть не заглиблюючись у філософію і деталі цього проєкту, можна гідно оцінити його масштаб. Художнє полотно «Космогонія», що має всі шанси поповнити список Книги рекордів Гіннеса, займає 2 тисячі квадратних метрів, складається з більш ніж 500 частин та 9 фрагментів. Народжується світоглядний шедевр у стінах колишнього картонно-руберойдного заводу, який був успішно трансформований у культурно-розважальний комплекс «Адреналін Сіті». Багатоповерхове приміщення, яке зовні й дотепер нагадує похмуру радянську індустрію, містить чимало магазинів, рестораций та залів для дитячих розваг. Але маятник Фуко при вході і кілька музеїв у глибині перебудованого промислового простору викликають асоціацію із запитом на речі нематеріального, а може, й тонкого плану. Лише під роботи сучасних українських митців тут відвели площу, яка перевищує 12 тисяч 500 квадратних метрів. Причому картини і скульптури не продають, а зберігають, демонструючи особливості почерку представників фактично усіх регіонів країни.

Спочатку була ідея

Відвідуючи у Берліні виставку сучасного мистецтва, луцький бізнесмен Віктор Корсак натрапив на досить дивний «шедевр». Посеред величезної зали лежить малесенька купка сміття, яку пильно стереже охоронець від тих, хто її раптом захоче прибрати. «Я тоді подумав, якщо це експонат, певна теза, то має бути і антитеза, — пригадає він. — Так виник задум створити велику за розміром картину. А якщо картина велика, то й питання варто підняти масштабне».

Перебираючи варіанти, автор ідеї зупинився на наукових траєкторіях, міфах і філософських трактатах, що намагаються розкрити таємницю походження й еволюції Всесвіту.

Реалізувати свій задум Віктор Корсак доручив відомому українському художнику, скульптору й архітектору Петру Антипу. Роботу митець розпочав 12 листопада 2022 року і завершить її цього річного липня. Вже зараз масштабний художній марафон претендує на звання найдовшого перформансу в світі, оскільки попередній міжнародний рекорд, за часовими мірками, давно лишився позаду.

Висота полотна сягає 10 метрів, ширина — 200 метрів. Кожну з 500 частин картини автор створює окремо, а потім за допомогою крана та інших пристроїв монтує з помічниками під самісінькою стелею будівлі. Самі частини створюються як самостійні арт-об'єкти, тому в майбутньому, згідно із задумом авторів, братимуть участь у різних мистецьких заходах.

Починається «Космогонія» із зображення моменту Великого Вибуху і завершується живописною інформацією про ноосферу, на яку покладено місію розкрити ймовірні варіанти майбутнього розвитку людства. На думку пана Корсака, сьогодні таких моделей щонайменше п'ять, кожна з яких потенційно можлива. Найбільш вірогідний вид землян, що формується вже тепер, — це людина, якою будуть управляти через посередництво чипів і думачих протезів. Далі йдуть оцифровані люди і ті, що заморожують себе для того, аби «воскреснути» в запланований час. Ще одна категорія — індивідууми, які продовжують собі роки за допомогою генної інженерії й претендують на вічне життя. І нарешті люди,

МАСШТАБНИЙ ПРОЄКТ

АДРЕНАЛІНОВА «КОСМОГОНІЯ»

Луцький музей сучасного українського мистецтва Корсаків невдовзі презентуватиме найбільшу в світі художню картину, яка відтворює всі етапи еволюції Всесвіту

Так народжується «Космогонія».
Фото — Вільне радіо.

які матимуть зовсім інший генотип. Для них ми будемо кимось на зразок первісних людиноподібних мавпочок.

Чи є у нас шанс витримати неприродні еволюційні процеси й залишитися традиційними Homo sapiens, наразі сказати важко. Мабуть, усе залежить від персонального вибору кожного. Але проєкти, подібні до «Космогонії», концептуально порушують ці проблеми, змушуючи пробудитися для усвідомленого мислення. «Тільки від нас залежить, якою буде симфонія добра і зла, — вважає Віктор Корсак. — Я за те, щоб вона була все-таки мажорна. І оскільки усі методи є неефективними, ми пропонуємо трошки інше. Ми пропонуємо мистецтво задля того, аби включити цей процес і спробувати врятувати нашу планету. Цей проєкт розрахований якраз на рефлексію, на те, щоб ми замислилися. Щоб у нас виник якийсь внутрішній конфлікт, внаслідок чого у когось зміняться цінності. Можливо, хтось викине пластикову пляшку туди, куди її треба викидати, тощо».

Метушня під вічним небом

Архітектура простору, де народжується «Космогонія», облаштована так, аби масштабне полотно асоціювалося з певним небесним планом, під яким (далеко внизу) вирує звичайне земне життя. Роль людського мурашника виконує великий торговельний склад. Сюди доставляють провізію для магазинів, розташованих в «Адреналін Сіті». Тобто ящики з пивом, «газирівкою», печивом постійно привозять та вивозять десятки вантажників, уособлюючи типову земну метушню.

«Космогонія», що нависла над ними, мабуть, покликана нагадати про вищий сенс життя, без якого буденні клопоти рано чи пізно викличуть асоціацію з горезвісним днем байбака. Це коли життя минає на автопілоті, відтворюючи постійно одні й ті самі сюжети. У підсумку події, що можуть трапитися між життям і смертю, нагадують однотипні історії, відпрацьовані до автоматизму. Повертаючись зрештою у засвіти, можна так і не забнути, навіщо ця земля пригода трапилася взагалі. На думку Віктора Корсака, «Космогонія» є унікальною та новаторською в багатьох аспектах, адже поєднує у собі живо-

пис, функціональність та філософію. Саме інтеграція мистецтва у виробничі процеси на постійній основі створює унікальні можливості для вивчення споконвічних питань: «Для чого це все? Для чого ми є і що з цим усім буде?».

До речі, в «Адреналін Сіті» є ще один проєкт, який нагадує рівновіддалену від «Космогонії» картину. Причому на відміну від магазинного складу її важко назвати природною навіть для земної реальності. Йдеться про хостел, де зараз безкоштовно проживають мешканці східних та південних регіонів, які змушені були тікати від рашистської орди. Тут є обладнані спальні місця, гаряча їжа, послуги сімейної медицини та психологічна підтримка. Для дітей шкільного віку створили сучасний простір для занять. У принципі, жити можна. Але сусідство з «Космогонією» викликає бажання знайти в еволюційному ланцюжку розвитку Всесвіту той етап, який науково обґрунтовує появу явища, що отримало назву «русский мір». На прикладі москалів починаєш вірити в особливий підвид теперішнього людства, який добровільно законсервувався розумом на рівні Середньовіччя і хоче знищити всіх, хто рветься вперед.

Не вписався свого часу в їхню болотну матрицю і Петро Антип, який до весни 2014 року мешкав у Горлівці. Аби врятуватися від біснубатих «визволителів», залишив у своєму приміському «маєтку» простору майстерню, свої скульптури, розкішну бібліотеку, картини, парк на півтора гектара. У тому житті він був (і залишається зараз) одним із найуспішніших митців України, роботи якого є у державних та приватних колекціях як в Україні, так і за кордоном. Скажімо, у Запоріжжі можна побачити його «Фонтан життя». У Донецьку — пам'ятник Адаму Сміту і фонтан «Грошове дерево». Пан Петро був співавтором пам'ятників Тарасу Шевченку в Горлівці та Добропіллі, звів монумент Федору Єнакієву в однойменному місті, Петру Горлову в Горлівці, а в містечку Калинівка на Вінниччині — поету Степанові Руданському.

Здавалося б, цей послужний список міг стати довічною індульгенцією в очах кацапів, але не все так просто. Художник ніколи не приховував своїх проєвропейських поглядів, ідейно підтриму-

Художник за роботою.

Петро Антип.
Фото Суспільного.

вав і фінансував українські проєкти і навіть написав крамольну для «русского міра» книгу «Московство». У квітні 2014 року художник бачився з відомим активістом Володимиром Рибакієм і радив йому якнайшвидше покинути регіон. Той вирішив залишитися. А вже за кілька днів його, на жаль, знайшли закатованим.

Петро Антип спочатку виїхав на Київщину, де прожив майже вісім років, а потім вирушив до Німеччини. Зараз він має там свою майстерню і активно пропагує сучасне українське мистецтво. Водночас кожні два тижні місяця художник незмінно проводить у Луцьку, створюючи свою унікальну «Космогонію». Недавно він презентував завершальну частину полотна під назвою «Носфера». Це означає, що до відкриття проєкту лишилося небагато часу.

Простір для реалізованих ідей

Біля «Адреналін Сіті» є парк, де розташовано багато скульптур. Ті, що білого кольору, — Петра Антипа. Чимало його робіт увійшли до постійної колекції музею Корсаків. Загалом цього художника можна сміливо назвати митцем, який постійно (з короткими перервами на сон) створює щось змістовне і вічне. На запитання «УМ», де у нього береться стільки натхнення, відповів просто: «Якби великі живописці чекали особливої миті, то нічого не створили б. Насправді ти просто приходиш і працюєш, мов робітник-зварювальник. Це і є моя душа. Я цим живу. Заберіть у мене фарби

на волі — і я буду нещасним. А посадіть до в'язниці і дайте фарби — я буду щасливим».

Ще однією своєю роботою Петро Антип вважає пропагування українського образотворчого мистецтва за кордоном. На його думку, ми вже достойно презентуємо себе у світі через спорт і пісні, а ось із живописом — просто катастрофа. Ті ж росіяни вкладають шалені кошти, аби показати свою країну через цей вид мистецтва, створивши їй «людське обличчя». І такий «фокус» спрацює бездоганно. «Вони розуміються на подібних речах, — каже пан Петро, — тому їй кинули бомбу на типографію у Харкові. Вони приходять на нашу територію і одразу все руйнують — пам'ятники, музеї, бібліотеки. Навіщо? А для того, щоб потім довести — нас, українців, немає. До речі, якби у наших школах більш цікаво і ґрунтовно вивчали українських письменників, то у нас зараз була б зовсім інша країна».

«Космогонія» у цьому сенсі — унікальний проєкт, бо ще до свого завершення був успішно презентований у США та Німеччині. Цікавість до цього полотна шалена, адже йдеться не лише про культурологічну, а й про науково-освітню роботу, яка включає сотні арт-об'єктів і представляє синергію різних видів мистецтва. Вже зараз простір, який створюється навколо картини, дозволяє проводити масштабні форуми, виставки, лекції, благодійні аукціони. І це лише початок. Тут оживають теорії і міфи для того, аби розкрити справжній сенс людського життя. ■

ВІЗИТІВКА

Кіноікона:

дванадцятиликий герой

Костянтин РОДИК

Альфред Гічкок не був політичним режисером. Проте на політиці розумівся добре. Точніше, на її психологічних причинах — аж до крайніх проявів, які призводять до війни. 1944-го Гічкок зняв «Рятувальний човен» — єдиний з усіх своїх 53 фільмів, який можна уповні вважати «воєнним». Тоді він став світовою кіноподією, номінантом «Оскара». Перегляньте стрічку сьогодні — ви здивуєтеся його актуальності й мистецькій непопулярності.

Півтори екранні години камера фокусується винятково на шлюпці з кількома зацілілими моряками і пасажирами американського торговельного судна, торпедованого німецькою субмариною (котра теж загинула й на борт рятувального човна підняли її капітана). Й на такому вкрай вузькому майданчику виникає широка і потужна алегорія поступового, на жаль, розуміння агресора. Спочатку до німця ставляться як до жертви політики й лише згодом пересвідчуються, що «перевиховати» його неможливо, тільки вбити. Бо саме він і такі, як він, зомбовані пропагандою особини є підґрунтям та передумовою війни. У цьому фільмі — концентрат усієї політики умиротворення що напередодні Другої світової, що перед нинішньою російсько-українською війною. Хоч як прикро, цивілізований світ досі не вивчив того уроку Гічкока.

У новій біографії британського дослідника Едварда Вайта «Дванадцять життів Альфреда Гічкока. Історія короля саспенсу» (К.: Лабораторія, 2022) на цьому аспекті «Рятувального човна» — страшному ефекті масштабування індивідуального садизму на цілу країну — не наголошено, але «стосунки» Гічкока зі садизмом як перверсією основного інстинкту насвітлено докладно.

У своїх численних інтерв'ю режисер підкреслював: усе, що пов'язано з інстинктами, заввичай виходить за межі усталеної моралі й погано надається суспільній корекції. Думка добре відома — що з романістики, що з філософії. Тож для побіжної ілюстрації залучу роман Мстислава Чернова, що має явні алюзії на Гічкока: «Еволюція інстинктів не встигає за розвитком моралі. Мільйони років ми билися за виживання, були лютими хижаками. Мирне співіснування неприродне для нас. Більш-менш цивілізованому суспільству з ідеями демократії і рівності на планеті скільки? Років двісті, якщо не двадцять, а людство два, три мільйони років. Тому інстинкти, щойно з'являється можливість, беруть своє» (Часи сновидінь. — К.: Саміт-Книга, 2021).

Гічкок розглядає патологічні форми інстинктів цілком у дусі тріади Ніцше-Фройд-Кафка (як і Чернов, до речі). Проте Гічкока цікавить не так переоблік ідей цих метрів підсвідомості, як дослідження того, як простостають у людських головах ті ідеї. Той же садизм у його трактуванні — це збочене агресивне бажання контролювати інших. Фільми «Мотузка» (1948), «Незнайомці в потягу» (1951) та «Запаморочення» (1958) — яскравий приклад. Але згадані стрічки, попри касовий успіх, наразилися й на затятий критичний опір — аж до проголошення режисера «мистецьким руйніником публічної моралі». Авжеж, щоразу бентежить глядача, унаочнюючи «крихкість цивілізованої оболонки, яку завжди виразняють гічкокові вбивства», — це не зовсім суспільно значуща діяльність. Утім кассандри, котрих не люблять

сучасники, з плином часу повертають собі належну повагу. «2012 року за результатами опитування журналу Британського інституту кінематографії «Запаморочення» названо найкращим фільмом в історії кіна — вперше за пів століття скинувши з призового місця «Громадянина Кейна», — значить Е. Вайт.

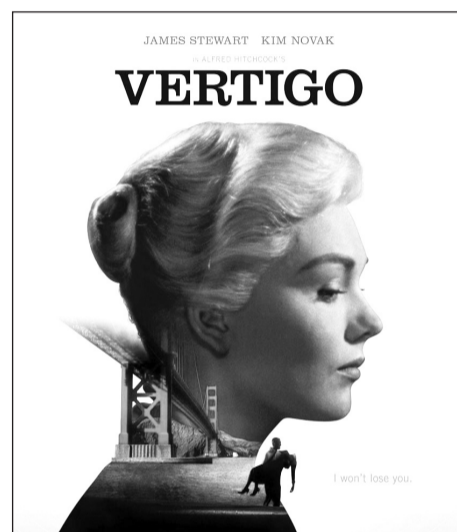
Нагороди не встигали за Гічкоком, бо він мав за принцип: кожен новий фільм не повинен бути схожим ні на що і ні на кого. А відтак чи не завжди був на крок попереду усталених уявлень того ж «Оскара». П'ять його творів номінувалися, «Ребекка» (1940) — у двох категоріях, за режисуру і краший фільм. Статуетку тоді отримав лише Девід Селзнік, чи не найвідоміший тогочасний продюсер. Коли без премії залишився «Психо» (1960), автор саркастично жартував: мовляв, журі йому відмовило, бо фільм дуже смішний (попри спричинені трилером «зомління та обмочені сидіння глядачів» на прем'єрі, як її описує Вайт). А й справді: «Навіть на найсерйозніші фільми Гічкока можна дивитися як на похмурі жарти». Як і на всі оповідки ясновидців.

Сьогодні «Психо» фігурує у топах усіх відомих рейтингів. А після першого показу преса рясніла «форканням і стогонами критиків». Усупереч естетським упередженням «Психо» миттєво став гітом і приніс велетенські доходи, легко відбивши 800 000 витрачених доларів, які Гічкок узяв із власної кишені, бо його тогочасна студія Paramount відмовилася фінансувати настільки ризикований проєкт». Каса прокату стягнула 32 мільйонів доларів. Мистецтвознавче визнання прийшло набагато пізніше.

Звісно, Альфред Гічкок потерпав від кричущого неспівпадіння комерційних та рецензійних результатів. Почувався ображеним. 1962-го навіть відмовився від ордена Британської імперії, бо перед тим ним нагородили багатьох сучасників з набагато меншим показником світової слави. Щоправда, за кілька місяців до смерті Гічкок таки прийняв лицарство, хоч через неподлеглість Короні (1955-го прийняв американське громадянство) й не мав права називати себе сером.

Гічкок у кожному своєму фільмі водночас упізнаваний і щоразу інший. Так, ніби відбувалося перетілення. Автор рецензованої біографії навіть виніс цю буддійську інтерпретацію в заголовок. Ось список «дванадцяти життів», який структурує книжку (це назви глав): Хлопчик, який не міг вирости — Убивця — Кіномитець — Жінколюб — Товстун — Денді — Сім'янин — Підглядяч — Шоумен — Новатор — Лондонець — Божий чоловік.

Крайня інкарнація найменш очевидна. Та, хоч як дивно, чи не найвище поцінування прийшло Гічкокові з церковного боку. З нагоди 100-річчя коледжу Святого Ігнатія, де вчився майбутній геній кіна, вийшов життєпис цього езуїтського закладу, де зазначено: «Гічкок ушав Господа своїми життєвими досягненнями».

ми». Наш біограф коментує: «Судячи з його фільмів, Гічкок вірив у добро і зло, а його серцем завладіли ритуали й символи католицтва, однак Бог прослизає в кіносюжети дуже ошадливо, наче крізь слабкий радіосигнал, — так само, як і в особисте життя режисера».

Едвард Вайт — не лише спостережливий, а й сміливий коментатор. Як-от у пасажі з глави про англійськість свого героя: «І музикантам з Beatles, і Гічкокові американська культура допомагала обходити класові перепони в часи занепаду й руйнування давніх уявлень про британську ідентичність». Або ось із глави «Підглядяч»: «Він був ревіним спостерігачем і точно знав: усім є що ховати». І з цього випливають дві головні риси Гічкокового стилю: вуаеризм як детективний інструментарій та саспенс як засіб нагнітання тривоги. Найбільш вуаеристичний фільм — «Вікно у двір» (1954), який «можна вважати чуттєвим мемуаром. Це фільм про природу кіна», як його розумів Гічкок. Специфічним підгляданням режисер вважав шпигунське ремесло і також лишив нам вірець жанру: «На північ через північний захід» (1959). Вайт вважає пізніші «джеймсбондівські» фільми очевидними спадкоємцями Гічкока й навіть називає їх франшизою.

Про Гічкоків саспенс написано стільки, що розводитися з цього приводу не комільфо. Зазначу тільки, що Вайт убачає пряму тяглість цього фірмового прийому у «Щелепах» Спілберга, «Керрі» де Пальмі і найгучніших фільмах Скорсезе. А у главі «Жінколюб» обґрунтовано третій коронний трюк — «гічкоківське сприйняття жінок як екзотичних незаних істот». Здається, біограф навіть дивиться на актрис очима сера Альфреда, як-от у характеристиці Грейс Келлі у головній ролі у «Психо»: «Снігова королева, в якій кипить

вулкан сексуальності».

Внесок Гічкока в історію кінематографу Вайт окреслює так: «Синтезував із мейнстрімом усе табуйоване, експериментальне й маргінальне». Промовистий приклад: на початку Другої світової британці запропонували на американський ринок дві документальні військові драми, але кінопрокатники США відмовилися їх демонструвати, вважаючи занадто млявими. Звернулися по допомогу до Гічкока — й він перемотував обидві стрічки. «Після цього вони стали найпробуктованішими фільмами про війну, знятими за державний кошт у перші чотири роки конфлікту».

Альфред Гічкок завжди біг попереду кінематографічного паровоза. Едвард Вайт описує це так: «Коли почалися культурні революції 1960-х, модерністський вундеркінд уже давно перетворився на хитрого старого циніка і йшов дорогою постмодернізму». Постмодернізм — це те, що на нашому нинішньому мистецькому календарі. Читаючи книжку, деякі Гічкокові шедеври передивився, а більшість побачив уперше. І — це справжня класика, позачасова. Цілком конкурентна до нинішніх кіносенсацій (якщо зробити поправку на незрівнянно вищі технічні можливості сучасного кіна). Принаймні у жанрах детективу, трилера й мелодрами. А у поєднанні всього цього в одне йому, може, й немає рівних. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Наталія ЧЕРЕШИНЬСКА

**Не шлюби влаштовують,
а волонтерять**

Ми збиралися до клубу неквапливо. Поснідали, попросували вишиванки і, вдягнувшись, причепурились. Я подивилася на свою подругу Любу Прижибиток і про себе посміхнулася: «А дива, навіть губки червоною помадою підвела»... У вишиванці з червоними маками, перлинками на шії та в джинсах Люба виглядала водночас сучасно й урочисто. Я знала: вона сьогодні очікує на сюрпризи.

Вже на перехресті вулиць нас наздогнала Ольга Ільницька. Вона вправно зіскочила з велосипеда, привіталася і попередила, що на пару хвилин запізниться, бо має заїхати до сусідки. До слова, Ольга Олександрівна все життя пропрацювала поштаркою в селі, тож із велосипедом вона — одне ціле, хоча вже давно на пенсії. З часом я дізналась про ще одну «пристрасть» Ольги Ільницької — жінка створила в батьківській хаті справжній музей стародавніх речей: рушників, посуду, тканих килимів, хусток, знаряддя... Всього того, чим користувались її батьки і вона сама в далекому дитинстві. Втім, це інша історія, про яку, сподіваюсь, теж якось розповім.

Дорогою ми зустріли Тетяну Петренко. Обігнавши нас, до клубу «з шиком підкотила» Валя Репік: її підвіз сусід (про нього пізніше ще згадаю). Опісля прийшла Тарасенко Марія, і майже за нею — Марія Ярошенко. В клубі вже господарювала Олена Ярошенко, яка працює в ньому завідувачкою. Саме вона два роки тому запропонувала плести сітки для фронту.

Як усе було? Олена Миколаївна, на секунду зіщулившись: «Син підказав! Він працює в Іванкові в бригаді МНСників. Знайшли основу сітки, почали збирати старі речі, постільну білизну й різати їх на клапти. Було дуже важко»...

Великі люди з маленького села

Село Мала Макарівка, колись Іванківського району, а тепер Вишгородської територіальної громади, — невелике за мірками інших населених пунктів району. Нині тут мешкають до ста людей. А от до сільського клубу щодня, крім вихідних, приходять лише шестеро учасниць співочого колективу «Свашки», час від часу доєднуються Тетяна Петренко і Марія Коваль, інколи зазирають родичі. Решта селян не поспішають долучатись до справи, яку можна назвати героїчною. Жіночки, більшості яких 60+, власними силами збирають гроші, самі постійно донатять на матеріали для сітки й власноруч їх плетуть. Безоплатно. П'ять-шість днів на тиждень. За два роки створили їх майже 370 штук!

«Ну що таке два роки?» — скажете ви. А для самодіяльних артисток із польського села два роки — справжній випробування. Вони й досі ціпеніють, згадуючи навалу російської військової техніки, яка колонами рухалась їхніми дорогами на Київ. Коли в небі гули літаки, а гелікоптери з ревом літали так низько, що здавалося, своїми шасі чіплятимуть дахи будинків. Селяни навіть бачили нахабні усміхнені обличчя пілотів. Пам'ятають, як, опинившись в окупації, крідко підтримували одне одного харчами. На вулицю боялися потикатись, адже до села долітали чутки: по дорозі на Іванків загарбники розстріляли авто з людьми; в с. Сукачі — священника й спалили кілька хат; у самому Іванкові грабують магазини, шукають ветеранів АТО й вивозять патріотів на підвали...

Як пережили ті пекучі 37 днів страху, в Малій Макарівці воліють не згадувати. Бо й нині живуть з болем у серці. У Ольги Ільницької загинув зять на фронті. Син Валентина Репік воює на Харківському напрямку, а коли виходить на кілька днів у наряд на бойовий об'єкт — на Валу страшно дивитись, так нервує. В кожній родині чоловіки, молодші 60, мобілізовані на фронт... На жаль, є й загиблі. Так, іменем Олександра Іваненка, який повернувся додому на щиті, названо одну з вулиць села. Посмертно за мужність Сашко нагородже-

ДОБРА СПРАВА

**Замаскуєм в Україні танки і ракети,
І поїдуть на росію чорні пакети**

**Як поважні пані
долучилися до складної
і дуже потрібної роботи
з плетіння сіток для ЗСУ**

ний орденом «За заслуги» III ступеня.

І як у цій ситуації сидіти склавши руки? Цього «свашки» не розуміють, тому долучились до складної і дуже потрібної волонтерської роботи. Цікаво, що в колишньому Іванківському районі й безпосередньо в самому селищі — дуже багато волонтерів. Наприклад, Анна Феценко, Наталя Нечипоренко, Тетяна Онопрієнко, Тетяна Артеменко, Ірина Самородська, Олена Олександрівна, Світлана Давиденко... Вони, ніби невтомні мурахи, отримують і передають захисникам допомогу з-за кордону, її надсилають до Іванкова організації й окремі благодійники з Великої Британії, Канади, Польщі, Америки. Власноруч і разом із іншими людьми територіальної громади роблять окопні свічки, випікають смаколики, закуповують енергетику, питну воду, речі повсякденного вжитку та багато-багато іншого. А ще волонтерки проводять благодійні ярмарки та лотереї, збираючи кошти на дрони, РЕБи, зарядні станції, авто, маскувальні сітки... Останні, як ви зрозуміли, й привели небайдужих молодих жінок до Будинку культури с. Мала Макарівка, до колективу «Свашки».

Два роки — це як ювілей

Два роки — звичайне число, вважають макарівчанки. Тож нині, прийшовши плести сітки, не розуміли, навіть Любов Прижибиток наполягала одягти вишиванки. Напевне, щось знає, думали. Втім запитань не ставили, одяглись і розпочали роботу.

Першим забіг Олександр Гілевський. По-діловому привітав із маленькою, але суттєвою датою, кинувши в імпровізовану банку свій донат на сітки та тканину. Хтось пожартував: «Що, пенсію отримав?». Олександр віджартувався: «Та на таке святе діло, яким ви займаєтесь, сам бог велів!». І поїхав у справах.

А під вікном знову загуркотіло. Яким же було подивування «свашок», коли під клубом зупинились аж три авто! З квітами і подарунками з них випурхнули Анна Феценко, Наталя Нечипоренко, Тетяна Онопрієнко, Тетяна Артеменко, Ірина Самородська.

— В цей складий для кожного час мають бути миті позитиву, посмішок, обіймів і поцілунків, — весело сказала Тетяна Онопрієнко, звертаючись до учасниць колективу «Свашки». — Ви — наші невтомні «павучки», ви неймовірно жіночки, і ми завітали, щоб не привітати, а щиро подякувати за вашу працю, за ваш внесок у наближення Перемоги. Ви є надійним тилом для наших захисників!

Як розумієте, вже було не до плетіння. На столі миттєво з'явилися кава і чай, тортки і печиво, фрукти, купа чашок. Радісно загудів чайник. Хтось грайливо підбурич «свашок»: «А що — й заспіваєте?». І полились клубом пісні про рідне село, українське сало, річку нашу Тетерів, солов'я на калині, про молитву за Україну... На прощання сфотографувались, іще раз обійнялись, розцілувались. І так само весело поспішили у своїх справах іванківські волонтерки.

Тільки-но зачинились за ними двері, як на порозі з'явився Юрій Репік. Командування надало йому коротку відпустку, щоб рідних побачив, перепочив, відіспався, хоч на хвильку забув про вибухи й небезпеку. Його букет із троянд, смаколики і схвильований вигляд змусли усіх просльозитися. Що не кажіть, а на певний час розворушив Юрко жі-

«Свашки» з іванківськими волонтерками.

Такі камуфляжні покриття плетуть учасниці співочого колективу.

ночі зболілі серця.

Заледве стали до роботи, як на імпровізований вогник забіг і військовий пенсіонер, член Ради ветеранів Іванківської громади Микола Прижибиток. Приніс «дівчаткам» букет червоних троянд і миску стиглої черешні з власного саду. А за ним Микола Іванович доглядає з особливим захопленням і професійністю. Має зо три десятки різних фруктових дерев і кілька кущів столових сортів винограду. Щоосені частина врожаю теж потрапляє до хлопців на фронт.

Приймає привітати «свашок» і їхній надійний друг, партнер і волонтер Іван Слухай. Його тут завжди чекають з особливим нетерпінням, бо одним з перших розпочав допомагати майстриням і забирати в місця бойових дій маскувальні вироби. Він привіз жінкам квіти, військову каску з побажаннями і підписами воїнів, а також Подяку від командування і всього особового складу інженерного батальйону військової частини А4728. Серед інших важливих і значущих слів у тексті подяки зазначено: «Прийміть від нас слова щирої вдячності за надану допомогу та підтримку у скрутний для нашої Батьківщини час».

Того буденного і водночас святкового дня до жіночок зазирнула й Надія Чехівська, староста Макарівського округу. Надія Іванівна теж завітала не голіруч. Вручила майстриням маскувальних сіток торт і Подяку від Іванківської селищної ради. Надовго, правда, не затрималася, бо мала купу справ,

але про проблеми села все ж поговорили: з ким, як не з жінками, по-господарськи подивитись на благоустрій села, роботу магазину, клубу, дитячого майданчика?

Доречно сказати, що Надія Чехівська наполягла — і двоє селянок стали на облік до місцевого Центру зайнятості. Відтоді в Малій Макарівці прибрані транспортні зупинки, з'явилися смітнички, покосено обабіч доріг, підправлено дорожні знаки. А на спогад про загиблого на фронті Олександра Іваненка готується меморіальна дошка...

Звісно, можна було би й не згадувати про подібні будні. Але саме з них складається наше нинішнє життя. Життя у постійній тривозі через рідних на фронті, нескінчені повітряні сирени, вибухи й смерті, звістки про загиблих. Через неможливість планувати свій день, місяць і рік. Через стреси і сльози, нерозуміння — навіть Всесвіт посилає нам таке жорстоке випробування.

Та погодьтеся, відчувши лють і ненависть до ворога, ми здатні перетворити свої емоції на корисні справи. Ціна їм — захист, оберіг, духовний посил тим, хто боронить не лише рубежі нашої Батьківщини, а й існування цілої нації, ім'я якої — українці. І нехай не болять руки, душа і серце тих, хто на боці тієї боротьби. Хто вміє перетворювати буденне на свято, яке спонукає вдягати вишиванки, намисто й підфарбовувати губки. Неодмінно червоним, як маки на блузці. ■

■ ФУТБОЛ

Парадоксальний
результат

Власний очковий рекорд не дозволив українській футбольній збірній подолати груповий етап Євро-2024

Григорій ХАТА

На Євро-2024 уже грають матчі «плей-оф». Проте для збірної України турнір завершився на груповій стадії, де «синьо-жовті» набрали найбільшу кількість очок за всю історію своїх виступів на континентальних чемпіонатах.

У Німеччині збірна України грає на своєму четвертому Євро поспіль. При цьому до «плей-оф» «синьо-жовті» виходили лише одного разу. На ЧС-2020 для подолання групового етапу вітчизняним футболістам вистачило трьох очок. Однак цього разу і чотирьох пунктів виявилось замало для подальшого руху турнірною сіткою.

У квартирі Е склалася унікальна ситуація, коли одразу чотири команди завершили груповий раунд з однаковим очковим доробком, а четвертою зайвою на шляху до «плей-оф», через найгіршу різницю забитих та пропущених м'ячів, виявилася збірна України. Вирішальною в турнірному плані для українських збірників стала розгромна поразка від румунів (0:3), якої команда Сергія Реброва зазнала в стартовому турі Євро-2024. А далі виправити ситуацію в абсолютно рівному квартеті було вже дуже важко.

«Я сказав хлопцям, що ми не потрапили до «плей-оф» через результат поєдинку з румунами. Я бачив гравців — у них немає жодних емоцій. Але треба пережити цей день і рухатися далі», — наголосив головний тренер збірної України.

Тож що завадило молодій та перспективній українській національній команді реалізувати виписані їй аванси? Кажуть, на підготовчому етапі до ЧС футболістів української збірної просто перехвалили й вони повірили у свою винятковість. При цьому, за словами колишнього гравця української національної команди Олександра Кучера, котрий нині працює на тренерській ниві, наші збірники перед відповідальним стартом залишилися без «психологічного тиску», а створені для них тепличні умови пішли їм не на користь.

Холодний душ, як назвав стартовий розгром румунами Реброва, українських збірників трохи підбадьорив. Перемога над словаками, нічия з бельгійцями — на німецькому Євро українська збірна набрала найбільшу кількість очок за всю історію виступів на ЧС. Але що з того? Підопічні Реброва з групи не вийшли, хоча очікування від них були досить високі.

«Ми хотіли подарувати вболівальникам радість, зробити так, щоб вони нами пишалися. Ми залишили все на полі, але цього виявилось замало. Я пишу тим, що я українець. У нашому виступі немає нічого ганебного. Наша невдача у виході з групи стала наслідком нашого першого матчу. Це безпрецедентно, що команда з чотирма очками не потрапляє в плей-оф. Ми віддали всі сили заради своєї країни. Ми підвели вболівальників, і мені дуже шкода», — заявив захисник «синьо-жовтих» та «Динамо» Олександр Тимчик.

Після вильоту з Євро у вболівальників до команди, звісно, є чимало запитань, основна частина котрих стосується того, що завадило хлопцям розкрити свій максимум.

Як одну з причин низької продуктивності окремі інсайтери називають конфлікт між головним тренером та одним із лідерів команди, що мав місце незадовго до старту ЧС.

Володар «Золотого м'яча»-1986 Ігор

Беланов припустив, що причиною доленосного розгрому на старті став проблемний мікроклімат у команді та зіркова хвороба футболістів. Не виключено, що виникли і якісь прорахунки в самому процесі підготовки української збірної до турніру, адже проведення поєдинків улітку в обідню пору — ще те випробування.

«Прикро, що ми погано провели першу гру. Футболісти так і не змогли «прокинутися» в тому матчі. Але це життя, і важливо реагувати на помилки. Гадаю, ми добре відреагували. На жаль, ми не пройшли далі, набравши чотири очки. У нас дуже молода збірна, я бачу перспективу в майбутньому. Треба пережити цей день і завтра починати працювати», — підсумував результат збірної України на Євро-2024 Сергій Ребров.

А тим часом на єврофорумі-2024 вже сформували практично всі чвертьфінальні пари. Головною несподіванкою першого раунду «плей-оф» став виліт переможця попереднього Євро — збірної Італії. В 1/8 фіналу «Скуадра Адзурра» поступилася Швейцарії й достроково склала чемпіонські повноваження.

Близькими до вильоту були й фіналісти ЧС-2020 — англійці, проте врятуватися від поразки словакам вони змогли на 90+5-й хвилині основного часу, після чого завдяки швидкому голу в овертаймі забезпечили собі підсумкову перемогу.

А от збірній Португалії на чолі з 39-річним Кріштіану Роналду визначати сильнішого в дуелі з дебютантом європейського раунду «плей-оф» — командою Словенії — довелося аж у серії післяматчевих пенальті. І чемпіони Європи 2016 року це випробування пройшли набагато краще, ніж їхні опоненти, здобувши у футбольній лотереї «суху» перемогу — 3:0.

Полоскотали нерви своєму супернику по 1/8 фіналу й футболісти збірної Грузії. Забивши першими, грузини підштовхнули команду Іспанії до значно активніших дій, котрі зрештою вилилися в підсумковий розгром сенсаційного дебютанта Євро — 4:1.

Упевнений крок до чвертьфіналу вдався господарям турніру — збірній Німеччини, котра в яскраво-потужному стилі переграла данців — 2:0. Водночас чемпіони світу 2018 року, французи, подолати непоступливих бельгійців змогли лише завдяки автоголу. ■

■ ТАБЛО

Чемпіонат Європи. Група Е. 3-й тур. Україна — Бельгія — 0:0; У: Трубін, Тимчик, Забарний, Сваток (Ярмоленко, 81), Матвієнко, Миколенко (Зінченко, 58), Шапаренко (Ванат, 70), Бражко (Степаненко, 70), Судаков, Яремчук (Маліновський, 70), Довбик. **Румунія — Словаччина — 1:1.**

Підсумкове становище: Румунія, Бельгія, Словаччина, Україна — 4.

Матчі 1/8 фіналу. Швейцарія — Італія — 2:0; Німеччина — Данія — 2:0; Англія — Словаччина — 2:1 ОТ; Іспанія — Грузія — 4:1; Франція — Бельгія — 1:0; Португалія — Словенія — 0:0 (по пен. — 3:0).

Нічієї з бельгійцями збірній України не вистачило для того, щоб пробитися до 1/8 фіналу ЧС-2024.

Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

■ ОГОЛОШЕННЯ

До уваги киян та представників органів місцевого самоврядування!

ТОВ «КОМПАНІЯ «ТЕПЛО-СВІТ» повідомляє, що тарифи на комунальні послуги з постачання теплової енергії для розрахунків з категоріями споживачів «населення» та «інші споживачі» розраховані згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 №869 та надані до виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) для розгляду та встановлення.

Діючі тарифи на ці послуги для ТОВ

«КОМПАНІЯ «ТЕПЛО-СВІТ» встановлені розпорядженням Київської міської військової адміністрації від 29.09.2023 №762 на рівні: для категорії споживачів «населення» — 2186,03 грн за 1 Гкал з ПДВ; для категорії споживачів «інші споживачі» — 3423,95 грн за 1 Гкал з ПДВ.

Подані на розгляд та затвердження тарифи до КМДА на рівні: для категорії споживачів «населення» — 2399,53 грн за 1 Гкал з ПДВ; для категорії споживачів «інші споживачі» — 3647,90 грн за 1 Гкал з ПДВ.

Тарифи на комунальну послугу з постачання теплової енергії

Споживачі	Економічно обґрунтований тариф (розпорядження КМВА від 29.09.2023 р. №762) грн за 1 Гкал з ПДВ	Тариф, що застосовується до споживачів (протягом дії воєнного стану в Україні та протягом шести місяців після місяця, в якому його буде припинено або скасовано) (Розпорядження КМВА від 29.09.2023 р. №762) грн за 1 Гкал з ПДВ	Плановий економічно обґрунтований тариф грн за 1 Гкал з ПДВ	Тариф, що буде застосовуватися до споживачів (протягом дії воєнного стану в Україні та протягом шести місяців після місяця, в якому його буде припинено або скасовано) грн за 1 Гкал з ПДВ	% відхилення економічно обґрунтованого тарифу	% відхилення тарифу, що буде застосовуватися до споживачів
Населення	2186,03	2177,30	2399,53	2177,30	9,77%	0,00%
Інші споживачі	3423,95	3423,95	3647,90	3647,90	6,54%	6,54%

Причинами зміни тарифів є насамперед збільшення: середньої заробітної плати, в діючому тарифі вона складає — 10545,12 грн/особу, в плановому — 11 915,40 грн/особу, приріст 13,0%; тарифу на електричну енергію, в діючому тарифі він складає — 4,381978 грн/кВт·год без ПДВ, в плановому — 4,977033 грн/кВт·год без ПДВ, приріст 13,6%; тарифу на водопостачання та водовідведення, в діючому тарифі він складає — 13,47 грн/куб. м без ПДВ та 11,85 грн/куб. м без ПДВ, в плановому — 21,42 грн/куб. м без ПДВ та 17,64 грн/куб. м без ПДВ, приріст 59,0% та 48,9% відповідно; за рахунок виконання Інвестиційної програми на 2023/2024 рр. та вводу нових об'єктів з транспортування теплової енергії в експлуатацію, відбулося збільшення амортизаційних нарахувань близько 3,9%; відбулося перерахування витрат, в діючому тарифі -

69,82 грн/Гкал без ПДВ, в плановому - 102,83 грн/Гкал без ПДВ, зменшення на -47,3%. У зв'язку з інфляційними процесами в країні відбулося здороження вартості матеріалів та, як наслідок, збільшення витрат на них в структурі тарифів. Діючий тариф покриває близько 72% фактичної собівартості.

Водночас, у зв'язку зі змінами від 30.06.2023 №3220-ІХ, внесеними до Закону України від 29 липня 2022 року №2479-ІХ «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування», які набрали чинності 27.07.2023 року, тарифи ТОВ «КОМПАНІЯ «ТЕПЛО-СВІТ» на теплову енергію/послугу з постачання теплової енергії протягом опалювального сезону 2024-2025 рр. для категорії споживачів «населення» залишаються незмінними.

Таким чином, ТОВ «КОМПАНІЯ «ТЕПЛО-СВІТ» застосовує тарифи на рівні 2021 року, а саме: для категорії споживачів «населення» — 2177,30 грн за 1 Гкал з ПДВ.

Тарифи для категорії споживачів «інші споживачі» на опалювальний сезон 2024-2025 рр. встановлюються на економічно обґрунтованому рівні.

Із структурою розрахованих тарифів на послугу з постачання теплової енергії ТОВ «КОМПАНІЯ «ТЕПЛО-СВІТ» для здійснення розрахунків з категоріями споживачів «населення» та «інші споживачі» можна ознайомитись на вебсайті <http://www.teplo-svit.com.ua> та офіційному вебсайті Київської міської державної адміністрації.

Зауваження та пропозиції приймаються протягом 7 календарних днів з дня виходу оголошення на електронну пошту TeplosvitFT@gmail.com або поштовою адресою: 01601, м. Київ, Печерський Узвіз, буд. 5, кімната №403, тел./факс +380674133224.

Місцезнаходження органу, що встановлює тарифи: м. Київ, вул. Хрещатик, 36.

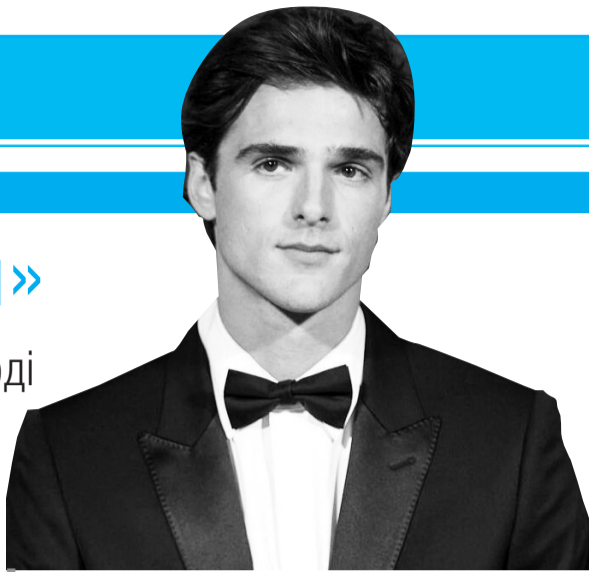
ЗІРКИ

Не лише «Ейфорія»

П'ять яскравих ролей Джейкоба Елорді

Марія ТКАЧЕНКО

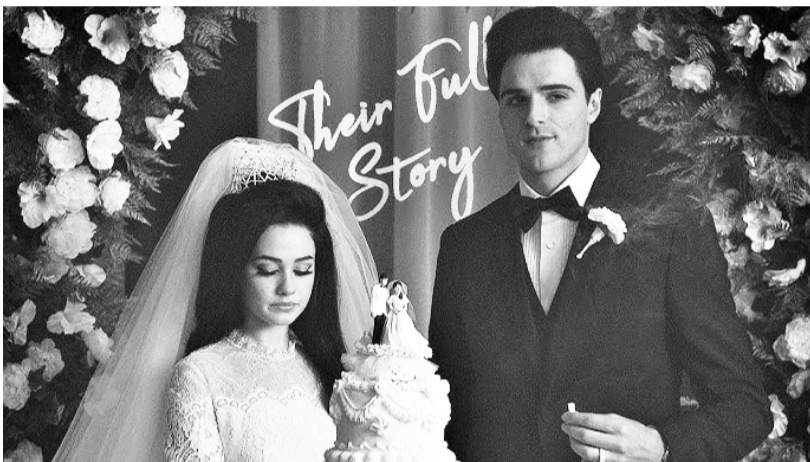
Сьогодні голлівудському актору Джейкобу Елорді виповнилося 27 років. Багато хто знає його за роллю Нейта Джейкобса в серіалі «Ейфорія», проте це не єдиний проєкт, у якому він знімався. Згадаємо ще п'ять картин із голлівудським краєнем.

Джейкоб Елорді.
Фото з сайту insider.ua.

«Калейдоскоп поцілунків» (2018)

Картина про перше кохання, в основі якої однойменний роман Бет Ріклз. Еллі Еванс (Джолі Кінг) та Лі Флінн (Джоел Кортні) з дитинства нерозлучні. Вони разом виростили і ніколи не мали секретів одне від одного. Однак у якийсь момент дівчина закохалася в брата Лі — Ноа (Джейкоб Елорді). Близькому другові не сподобався її погляд до брата. Після однієї гри, на якій Еллі вперше цілується з Ноа, у них зав'язуються стосунки. Однак через це дівчина може втратити найкращого друга... 2020-го відбулася прем'єра другої частини цього фільму, а 2021 року вийшла третя.

Кадр із фільму «Прісцілла: Елвіс і я».
Фото з сайту www.youtube.com.

«Похоронні байки» (2019)

Це фентезійний хорор, що розповідає про ексцентричного трунаря. Він переказує історії небжжиків, які збирав роками. Джейкоб Елорді у фільмі зіграв студента на ім'я Джейк.

«Два серця» (2020)

Сюжет фільму розповідає про дві закохані пари, чії стосунки розгортаються в різні десятиліття та в різних місцях. Але, незважаючи на всі перешкоди, між героями є незримий зв'язок, завдяки якому їм вдається зберегти стосунки.

Кадр із фільму «Глибокі води».
Фото з сайту kinowar.com.

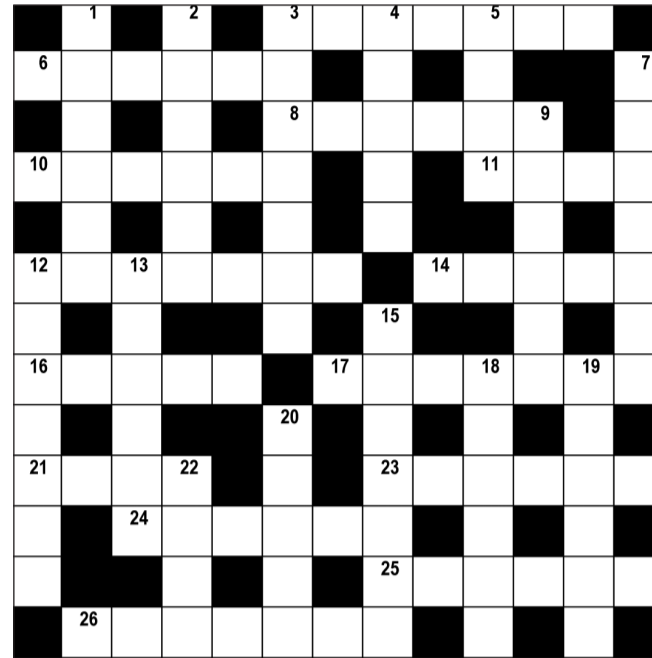
«Глибокі води» (2022)

У Вік (Бен Аффлек) та Мелінди (Ана де Армас) непростий період у відносинах: пара перебуває на межі розлучення. Ситуація посилюється, коли головна героїня відкрито заводить численні романи.

Але Вік вважає за краще ніяк не реагувати на те, що відбувається в сім'ї, хоча й страшенно ревнує дружину. Несподівано один із коханців Мелінди — Чарлі (Джейкоб Елорді) — гине. Перший обвинувачений у цій справі — Вік.

«Прісцілла: Елвіс і я» (2023)

Софія Коппола зняла фільм «Прісцілла: Елвіс і я» за автобіографічним романом дружини Елвіса Преслі. Джейкоб Елорді зіграв у картині зірку рок-н-ролу, а роль Прісцілли Преслі дісталася Кейлі Спейні.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №27

По горизонталі: 3. Біблійний цар, син царя Давида, псалми якого переспівував Тарас Шевченко. 6. Будівля для перетворення зерна на борошно, яку мали прийомні батьки Марка з поеми «Наймичка». 6. Дубовий ліс. 9. Вода, молоко, горілка, квас. 12. «... любить жартуючи, жартуючи кине. Піде собі в Московщину, а дівчина гине» (поема «Катерина»). 13. Місто на Київщині, де мріяв поселитися Тарас Шевченко в останні роки життя. 15. В'язниця, каземат. 18. Наречена Тараса Шевченка, з якою він так і не побрався. 19. Висока палиця з перекладиною, на яку спираються люди, якщо ушкоджена нога або її немає. 20. Місто на Черкащині, звідки почалося повстання гайдамаків. 22. «Тече вода в синє..., та не витікає. Шука козак свою долю, а долі немає» (вірш «Думка»). ■

Кросворд №26 від 26 червня

Ш	К	О	Д	А	Л	Е	К	Т				
П	Л	Л	Р	Л	С	И						
І	З	О	Л	Ь	Д	А	Е	С	Т	Е	Р	С
О	В	Т	Х	Б	Р	С						
Н	Е	О	Н	А	М	Б	А	С	А	Д	А	
А												
Ж	У	Л	Ь	Є	Н	Е	Д	У	А	Р	Д	
М	І	К	Р	О	Ф	О	Н	О	М	А	Н	
І	А	Т	Е	В	Г	І	К					
Д	Я	Т	Л	Б	Е	Р	З	Н	Е			
Я	О	І	О	А	Е	Р						
К	О	Р	І	Ф	Е	Й	Б	У	Р	Я	К	

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Син відчиняє батькові двері:
— Ну й здивується мама, вона вже годину, як розповідає тобі щось по телефону.

Саро, ми одружені з тобою перший день, а ти вже сварилася.
— Але ж я чекала цього цілих два роки.

Програміст сидить за комп'ютером. Дружина приносить йому каву.

Той мовчки бере чашку, сьорбає, повертається до дружини і говорить:
— Я ж не люблю без цукру.
— Я знаю, любий, але мені так хотілося почути твій голос.

— Мій сусід — дуже скромна людина.
— А з чого це впливає?
— Він воліє сидіти в маленькій пивній, а не працювати на великому заводі.

ПОГОДА

4–5 липня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, без опадів. Вітер північно-східний із переходом на південно-західний, 1-2 м/с. Температура вночі +21...+24, удень +27...+32. Післязавтра вночі +21...+22, удень +24...+27.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, невеликий дощ.

Славське: вночі +10...+12, удень +16...+19.

Яремче: вночі +11...+12, удень +16...+17.

Міжгір'я: вночі +11...+13, удень +17...+20.

Рахів: вночі +11...+12, удень +16...+18.

сонячно

мінлива хмарність

хмарно

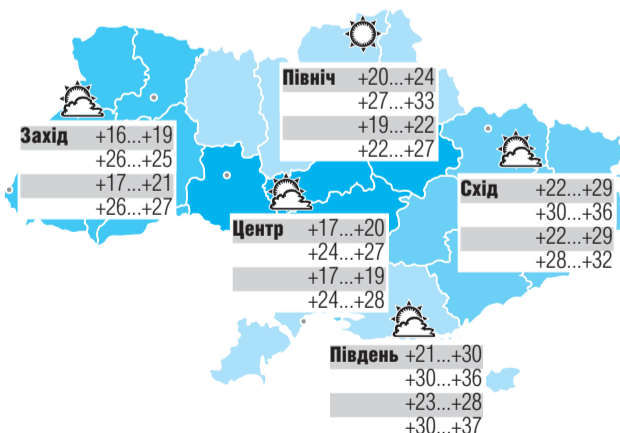
дощ

сніг

дощ, гроза

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенські булі», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009027 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 126 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168